

Halott múlt

Arnold Potterley professzor antik történelemből szerzett doktorátust. Önmagában ez még nem jelentett veszélyt. Azonban az a tény, hogy úgy is nézett ki, mint az antik történelem professzora, minden képzeletet felülmúló módon megváltoztatta a világot.

Ha dr. Potterley történetesen széles állal és vállal, villogó tekintettel és némileg horgas orral rendelkezik, akkor Thaddeus Araman, a Kronoszkópiai Részleg igazgatója is helyesen cselekedett volna.

Azonban úgy alakult, hogy Thaddeus Araman egy visszafogott modorú egyénre nézett az asztala felett, aki fakókéek tekintetével sóvárogva vizionozta pillantását alacsony nyergű, gombszerű orra két oldaláról; kicsi, jól öltözött alakjára rápecsételheték volna, hogy „felvizezve”, legyen szó akár gyérülő, barna hajáról, akár konzervatív és középosztálybeli öltözkését kiegészítő, gondosan kikévelt cipőjéről.

Araman kedvesen így szólt:

- Ezúttal mit tehetek önért, dr. Potterley?

Potterley professzor halk hangon válaszolt, amely jól illett a megjelenéséhez:

- Azért jöttem önhöz, Mr. Araman, mert ön a kronoszkópiai vezető.

Araman elmosolyodott.

- Nem egészen. Még felettem áll a Kutatási Világbiztos, és őfelette az Egyesült Nemzetek minisztergenerálisa. Mi több, mindketten a Föld független népeinek felelnek.

Dr. Potterley megrázta a fejét.

- Ők nem érdekeltek a kronoszkópiában. Azért jöttem önhöz, uram, mert már két éve próbálom megszerezni az engedélyt némi időbenezéshez - ami a kronoszkópia, ugye - az antik Karthágót vizsgáló kutatásomhoz kapcsolódóan. Nem sikerült ilyen engedélyt szerezni. A kutatási engedélyeim mind hitelesek. Intellektuális tevékenységeim során még sohasem fedeztek fel szabálytalanságot és...

- Biztos vagyok benne, hogy nincs szó szabálytalanságról - szólt közbe Araman csitítólag. Átpörgette a vékony másolati lapokat a mappában, amelyre Potterley nevét ragasztották. Az aktát a Multivac bocsátotta rendelkezésére, akinek roppant analóg elméje megőrzött minden feljegyzést az ágazatban. Amikor befejezik a megbeszélést, a lapokat meg kell majd semmisítenie, de akár percek alatt újra előállítható az egész iratköteg.

Miközben Araman a lapokat forgatta, dr. Potterley halk, monoton hangon folytatta:

- El kell mondanom, hogy a problémám igen fontos. Karthágó antik kereskedővidék volt, amely elérte a lehetőségei csúcsát. A rómaiak előtti Karthágó állt a legközelebb ahhoz, amit az atom előtti Amerika antik analógiájának nevezhetünk, legalábbis ami a kereskedelemhez és általában vevő az üzleti eleihez való viszonyát illeti. A vikingek előtt innen származtak a legmerészebb tengerészek és felfedezők, és sokkal nagyobb eredményeket értek el e téren, mint a túlértékelt görögök.

- Karthágó megismerése igen hasznos lenne, de amit tudunk róla, azt a legelszántabb ellenfeleitől, a görögöktől és a rómaiaktól származó írásokból következtettük ki. Karthágó sohasem írt, legalább a saját védelmében, vagy ha mégis, akkor azok a könyvek nem maradtak fenn. Ennek eredményeképpen a karthágóiak lettek a történelem kedvenc gonoszai, és talán igazságtalanul. Az időbenezés a helyükre rakhatja az eddigi ismereteinket.

Ennél jóval többet is mondott.

Araman fél sem nézett a másolati lapokból, úgy válaszolt:

- Tudnia kell, dr. Potterley, hogy a kronoszkópia, avagy az időbenezés, ha úgy tetszik, bonyolult folyamat.

A félbeszakított professzor rámeredt.

- Csupán bizonyos kijelölt időpontokba és helyekre szeretnék vetni egy-egy pillantást.

Araman felsóhajtott.

- Még néhány alkalom, vagy akár egyetlen alkalom is... Ez egy hihetetlenül kifinomult művészet. Ott van például a fókusz kérdése, hogy a megfelelő jelenetet lássuk, és képben is tartsuk. Vagy a hang szinkronizálása, amelyhez teljesen független áramkörök kelljenek.

- A problémám bizonyosan elég fontos ahhoz, hogy igazolja az erőfeszítések szükségességét.

- Igen, uram. ez kétségtelen - szólt közbe Araman ismét. Egy kutatási probléma fontosságának tagadása megbocsáthatatlan sértés. - Azonban meg kell értenie, hogy mennyire hosszadalmas feladat akár a legegyszerűbb visszatekintés is. Emellett várakozók hosszú sora vezet a kronoszkóphoz, és még hosszabb sor várakozik a Multivacra, amely nélkülözhetetlen az irányításhoz.

Potterley boldogtalanul toporgott.

- Tényleg nem lehet tenni valamit? Már két éve...

- Ez elsőbbségi kérdés, uram. Sajnálom... Cigarettát?

A történész hátrahőkölt a kérdéstől, elkerekedett szemmel nézte a felé nyújtott csomagot. Araman

meglepettnek tűnt, visszahúzta a dobozt az asztalra, és úgy tett, mintha ki akarna venni egy szálat, de végül meggondolta magát.

Ahogy a cigarettásdoboz eltűnt a szeme elől, Potterley a leplezetlen megkönnyebbülés hangján sóhajtott fel.

- Van bármi módja, hogy felülbírálják a kérdést, és előbbre kerüljek a sorban, amennyire csak lehetséges? - kérdezte. - Nem tudom, hogyan magyarázzam el...

Araman elmosolyodott. Hasonló esetben egyesek pénzt ajánlottak, de természetesen ezzel sem jutottak előbbre. Így válaszolt:

- Az elsőbbségi kérdésekben számítógépes feldolgozással döntünk. Nincs rá mód, hogy önkényesen felülbíráljam ezeket a döntéseket.

Potterley mereven állt, teljes százhatvan centis magasságában.

- Akkor további jó napot, uram!

- Jó napot magának is, dr. Potterley! És fogadja őszinte sajnálatomat!

Odanyújtotta kezét, és Potterley röviden megfogta.

A történész kiment, és a csengő egy érintésére megjelent Araman titkárnője. A férfi átadta a mappát.

- Semmisítse meg ezeket!

Amikor ismét egyedül maradt, keserűen elmosolyodott. Egy újabb eset az emberi fajnak tett, negyedszázados szolgálatában. Tagadással szolgált.

Legalább ettől a fickótól könnyen megszabadult. Néha az egyetem oldaláról kell nyomást gyakorolnia, de a támogatás megvonása is előfordult már.

Öt perccel később már el is felejtette dr. Potterley-t. Később visszagondolva sem emlékezett rá, hogy megérezte volna a veszélyt.

Csalódottsága első esztendejében Arnold Potterley nem is érzett semmi mást, csak csalódottságot. Azonban a második esztendőben csalódottságából megszületett az ötlet, amely előbb megijesztette, azután lenyűgözte. Két dolog akadályozta meg, hogy megvalósítsa az elképzelést, de egyik akadály sem abból a kétségtelen tényből eredt, hogy maga a gondolat is igen etikátlannak számított.

Az elsőt az a nem szűnő remény képezte, mely szerint végül mégiscsak engedélyt kap a kormánytól, és nem kell tennie semmit. Ezt a reményt az iménti meghallgatás oszlatta szét,

A második akadályt korántsem a remény jelentette, hanem saját tehetetlenségének szomorú felismerése. Nem fizikusnak tanult, és nem is ismert egyetlen fizikust sem, akitől segítséget kérhetett volna. Az egyetem fizika karán olyanok dolgoznak, akiket jól megtömték juttatásokkal és zavartalanul elmerülhetnek a szakterületükben. A legjobb esetben meg sem hallgatják. A legrosszabb esetben pedig feljelentik intellektuális anarchiáért, és akkor elveszítheti még a karthágói kutatása alaptámogatását is.

Ezt nem kockáztathatta. Ugyanakkor, csupán a kronoszópia segítségével folytathatta munkáját. Éneikül akkor sem járt volna rosszabbul, ha elveszik tőle a támogatást.

Azonban ez a második akadály leküzdhetőnek tűnt, és ennek első jele egy héttel az Aramannal történt beszélgetés előtt bukkant fel. Ám akkor még észrevétlen maradt. A tantestületi teázások egyike alkalmával jelent meg. Potterley soha nem hagyta ki ezeket az alkalmakat, mert kötelességének tartotta a részvételt, márpedig a kötelességeit mindig komolyan vette. Azonban a részvétel során már korántsem tartotta kötelességének, hogy könnyed beszélgetéseket folytasson vagy új barátokat szerezzen. Mértékletesen elkortyolt egy vagy két csészével, udvarias szavakat váltott a dékánnal vagy az osztály egy másik, épp jelen lévő vezetőjével, szűkösen kimért mosolyokkal ajándékozta meg a többieket, végül idejekorán távozott.

Ahogy általában véve, a legutóbbi teázás során sem szentelt volna figyelmet a csendben, kissé talán félénken a sarokban álldogáló fiatalembernek. Álmában sem jutott eszébe, hogy megszólítsa. Azonban a körülmények összjátéka meggyőzte, hogy ez egyszer a természete ellen cselekedjen.

Aznap a reggelenél Potterley-né komoran bejelentette, hogy ismét Laurellel álmodott; azonban Laurel ezúttal felnőtt, mégis háromesztendős gyermeki arcát viselte. Potterley professzor hagyta beszélni. Volt idő. Amikor még küzdött az ellen, hogy a nő túl gyakran elmerüljön a múltban és a halálban. Laurel nem fog visszatérni hozzájuk, akármennyit álmodnak vagy beszélnek róla. Ám ha ez megnyugtatja Caroline Potterley-t, akkor hadd álmodjon és beszéljen róla.

Azonban, amikor aznap reggel Potterley bement az iskolába, azon kapta magát, hogy Caroline zagyvaságai hatással voltak rá. Még hogy Laurel felnőtt! Közel húsz éve halt meg, egyetlen gyermekük volt, és azóta sem születeti, másik. Azóta, bármikor eszébe jutott, háromesztendős kislányként látta maga előtt.

Ezúttal így gondolkodott: ha még élne, már nem hároméves lenne, hanem közel huszonhárom.

Hirtelen azon kapta magát, hogy úgy gondol lányukra, mintha az eltelt időnek megfelelően, fokozatosan felnőtt volna; végül elérte a huszonhárom éves kort. Nem egészen sikerült.

Ismét megpróbálta. Laurel sminkeli magát. Laurel fiúkkal jár el otthonról. Laurel... férjhez megy!

Ez vezetett hát oda, hogy felfigyeljen a fiatalemberre, aki kívül maradt a tantestület tagjainak nyugodtan kerengő csoportjában. Az a különös gondolata támadt, hogy minden bizonnyal egy ilyen fiatalember vette volna feleségül a lányát. Talán pont ez a fiatalember...

Laurel találkozhatott volna vele itt, az egyetemen, vagy egy este, amikor vacsorára hívták Potterley-ékhez. Érdeklődni kezdtek volna egymás iránt. Laurel biztosan szép lenne, és a fiatalember is jóképűnek számított. Sötét haj, keskeny arc és elszánt tekintet, könnyed testtartás.

Az erőtlen ábrándozás szertefoszlott ugyan, de Potterley azon kapta magát, hogy ostobán bámulja a fiatal férfit; korántsem idegenként, mint inkább lehetséges nőként néz rá. Azután akaratlanul is közeledni kezdett a másikhöz. Mintha önhipnózis hatása alatt állt volna.

Kinyújtotta kezét.

- Arnold Potterley vagyok, történelem szakos. Maga még új itt, ugye?

A fiatalember enyhe meglepettséggel nézett rá és az itálával babrált, végül átvette a baljába, hogy jobbal fogadja a felkínált kezét.

- Jonas Foster vagyok, uram, új fizikatanár. Ebben a szemeszterben kezdtem.

Potterley bólintott.

- Örömteli itt tartózkodást és sok sikert kívánok!

Itt a vége. Potterley-t kényelmetlen érzés térítette magához, zavarba ejtette a helyzet, és arrébb ment. Egyszer visszapillantott a válla felett, de a kapcsolatuk csupán képzelgés maradt. A valóság ismét valóságosnak tűni, és a professzor megharagudott magára, amiért áldozatául esett a felesége ostoba ömlengésének.

Egy héttel később azonban, miközben Araman beszélt hozzá, ismét eszébe jutott a fiatalember. Fizikatanár. Új tanár. Talán megsüketült arra a néhány percre, amikor bemutatkoztak egymásnak? Lehet rövidzárlat a fül és az agy között? Vagy valamiféle öncenzúrát gyakorolt a kronoszkipiai vezetőnél esedékes meghallgatása miatt?

Az interjú azonban balsikerrel végződött, és Potterley azért nem fejtette ki részletesebben kérelmét, mert eszébe jutott a fiatalember, akivel összesen két mondatot váltott. Már-már nyugtalanította, hogy nem fogták rövidebbre a beszélgetést.

Miközben az autogiro expressz visszavitte az egyetemre, szinte azt kívánta, bárcsak babonás lenne. Akkor megnyugtathatná magát a gondolattal, hogy a korábban jelentéktelennek tűnő találkozást a mindent tudó és számító Sors rendezte meg számára.

Jonas Foster nem számított újoncnak a tudományos életben. A doktorátusig vezető, hosszú és nehézkes út bárkit veteránná érlelt. A doktorátussal tanítani már csak afféle ismétlődő oltásnak számított.

Így hát ő lett Jonas Foster, a tanár. A professzori méltóság még előtte állt, de máris kialakult valamiféle újdonsült kapcsolata más professzorokkal.

Egyrészt, szavazni fognak a jövőbeni kinevezések ügyében. Másrészt, egyelőre még nem tudta megmondani, hogy a dékán vagy esetleg az egyetem rektora a tantestület melyik tagjára hallgat, és melyikre nem. Nem tartotta magát felsőoktatási politikusnak, és biztos volt benne, hogy nem is teljesítene jól ebben a szerepben - de nem látta értelmét hólyagosra rugdosni a saját hátsóját, csak hogy bebizonyítsa ezt magának.

Úgyhogy Foster odafigyelt erre a visszafogott modorú történészre, aki a maga rejtett módján mintha feszültséget sugárzott volna, és nem zárkózott el előle vagy húzódott félre tőle. Pedig ösztönösen ez lett volna az első reakciója.

Később is emlékezett Potterley-re, aki a teadélutánon (ezt egyébiránt csak nyűgnek tartotta) lépett oda hozzá. A fickó két mondatot mondott mereven, némiképp üveges tekintettel, azután láthatóan meglepődve magához tért, és elsietett.

Akkor Foster elcsodálkozott, ezen, de azóta...

Potterley talán előre megfontolt szándékkal kereste vele a kapcsolatot, hogy beírja személyiségét Foster elméjébe, mint valami furcsa kacsa, amely hóbortos ugyan, de ártalmatlan. Ezután talán puhatolózni kezd a nézetei felől, nyugtalanító vélekedés után kutat. Már azelőtt meg kellett tegyék ezt, mielőtt megkapta a kinevezést. De mégis...

Lehet, hogy Potterley komolyan gondolta a közeledést, esetleg őszintén nem is volt tudatában a tettének. Vagy akár teljesen tudatában lehetett; továbbra is fennállt az esély arra, hogy a professzor egy veszélyes gazember.

Foster mormolással húzta az időt:

- Nos, hát... - Rádásképpen előhalászott egy csomag cigarettát is, meg akarta kínálni a professzort és maga is szívesen rágyújtott volna egyre, lehetőleg lassú mozdulatokkal.

Azonban Potterley rászólt:

- Kérem, dr. Foster! Ne gyújtson rá!

Foster meglepődött.

- Bocsásson meg, uram!

- Nem, én sajnálom! Nem bírom a szagát. Egyéni probléma, elnézését kérem miatta.

Határozottan sápadtnak tűnt. Foster eltette a cigarettát.

Azonban neki hiányzott egy szál, ezért a könnyebb utat választotta az ügy lezárásához.

- Megtisztelő, hogy tanácsomat kéri mindezekben a dolgokban, dr. Potterley, de nem vagyok otthon a neutrinikában. Ezen a területen nem nagyon értek semmiféle szakmai dologhoz. Még a véleményformálás is kívül áll a hatáskörömön, és őszintén remélem, hogy nem kíván részletekbe bocsátkozni.

A történész kimért tekintete megkeményedett:

- Hogy érti azt, hogy nincs otthon a neutrinikában? Még semmiben sincs otthon. Még nem kapott semmilyen támogatást, ugye?

- Ez az első szemeszterem.

- Tudom. Úgy vélem, még nem is kérelmezett semmiféle támogatást.

Foster félig elmosolyodott. Az egyetemen eltöltött három hónapja alatt még annyira sem sikerült formába öntenie a kutatási támogatási kérelmét, hogy odaadja egy tudományos-fantasztikus írónak, nemhogy a Kutatási Bizottságnak.

(Szerencsére a fizika kar igazgatója jól vette a dolgot:

- Szánjon rá elég időt, Foster! - mondta. - Rakja sorba a gondolatait! Bizonyosodjon meg róla, hogy tudja, merre akar továbbindulni és a kiválasztott ösvény hová fog vezetni, mert ha megkapja a támogatási, azzal formálisan is elismerik a szakterületét, amely így, tetszik vagy sem, el fogja kísérni a karrierje hátralévő részében.

- A tanács eléggé banálisan hangzott, de Foster úgy vélte, a közhelyek gyakran tartalmazzák az igazság magvát.)

Foster így válaszolt:

- Tanulmányok és hajlam szerint inkább a hiperoptika felé húzok, illetve kisebb részben a gravitika felé. Így írtam le magam akkor is, amikor jelentkeztem erre az állásra. Talán hivatalosan még nem a szakterületem, de az lesz. Más nem lehet. A neutrinikát illetően pedig csak annyit, mondhatok, hogy még soha nem tanulmányoztam a témát,

- Miért nem? - kérdezte Potterley.

Foster rámeredt. A történész pontosan azt a durva kíváncsiságot mutatta a szakterületével kapcsolatban, amely mindig, minden helyzetben irritáló. Saját udvariasságának határára érve kissé nyersen válaszolt:

- Az egyetemen nem tartottak kurzust neutrinikából.

- Te jó isten, hát hova járt maga?!

- M. I. T. - felelte amaz halkán.

- Es ott nem tanítanak neutrinikát?

- Nem. - Foster érezte, hogy elvörösödik, és védekezni próbált:

- Nagyon specializált tárgy alacsony értékkel. Talán a kronoszkipiának van némi értéke, de ez az egyetlen gyakorlati alkalmazása, és ez is zsákutca.

A professzor mohón folytatta:

- Meséljen még erről, kérem! Tudja, hol találhatnék valakit, aki ért a neutrinikához?

- Nem tudok - felelte Foster nyersen.

Potterley ajkaira kiült egy keskeny, humortalan mosoly.

Foster viszonzta, közben felismerte benne a megvetést, és eléggé ingerültté vált ahhoz, hogy kelletlen megjegyzést tegyen:

- Szeretnék rámutatni, uram, hogy átlépi a határt.

- Tessék?

- Csak közlöm, hogy mint történésznek az Ön érdeklődése bármiféle fizika iránt, mármint a szakmai érdeklődése teljes mértékben... - Szünetet tartott, mivel nem tudta rávenni magát, hogy kertelés nélkül kimondja a szót.

- Etikátlan?

- Ez a helyes szó, Potterley professzor.

- A kutatásaim ide vezettek - suttogta Potterley feszülten.

- Akkor a Kutatási Részleghez kellene mennie. Ha ők engedélyezik...

- Már voltam náluk, és nem kaptam kielégítő választ.

- Akkor nyilvánvalóan más irányt kell keresnie. - Foster tudta, hogy mereven szabálykövetőnek tűnik, de nem akarta hagyni, hogy ez a fickó kikényszerítse belőle az intellektuális anarchia látszatát. Túlságosan is a

pályafutása elején járt ahhoz, hogy ilyen ostoba módon kockáztasson.

A megjegyzés azonban látszólag hatással volt Potterley-re. A férfi minden figyelmeztetés nélkül és meglehetősen felelőtlenül ontotta magából a szavak záporát.

A tudósok, ezzel kezdte, csak akkor lehetnek szabadok, ha szabadon követhetik a bennük korlátlanul tomboló kíváncsiságot. A kutatás, így folytatta, ha előre megtervezett mintákba kényszerítik azokat a hatalmak, amelyek kezükben tartják az erszény zsinórját, hamar rabszolgasággá válik, és stagnálni kezd. Nincs ember, ezt is mondta, akinek joga lenne meghatározni egy másik ember intellektuális érdeklődését.

Foster hitetlenkedve hallgatta. A gondolatok egyike sem volt idegen számára. Hallotta őket az egyetemen eleget, amikor a diákok meg akarták botránkoztatni professzoraikat, és egyszer vagy kétszer maga is hódolt a szórakozás e formájának. Aki valaha is tanulmányozta a tudomány történetét, az tudta, hogy már sokan tápláltak ilyesfajta elképzeléseket.

Ugyanakkor, mégiscsak különösnek, szinte természetellenesnek tűnt, hogy a modern tudomány egy képviselője kiejthet a száján ilyen ostobaságot. Senki sem üzemeltethet egy gyárat úgy, hogy a munkások mindig a kedvük szerint cselekednek, avagy vezethet el egy hajót, miközben minden egyes matróz az ő esetleges és sokszor egymással ütköző elképzelése szerint próbálja kivenni a részét az elvégzendő munkákból. Teljesen bizonyos, hogy minden egyes területen léteznie kell egy ilyen központosított felügyeleti szervnek. Ha egy gyárnak vagy egy hajónak kedvező a rend és a megszabott irány, akkor miért lenne ez másképpen a tudományos kutatások intézményeivel?

Mondhatnánk, hogy az emberi elme minőségileg különbözik egy hajótól vagy egy gyártól, de az intellektuális fejlődés története pont az ellenkezőjét bizonyítja.

Amikor a tudomány még gyerekcipőben járt, és az ismeretek java része vagy akár egésze is elfért egyetlen elmében, akkor még nem volt szükség megszabott irányra. A vak vándorlás feltérképezetlen területekre vezetett, és még véletlenül is újabb csodákat fedeztek fel.

Azonban, ahogy a tudás egyre csak növekedett, egyre több adatot kellett feldolgozni, mire szervezni lehetett egy-egy utat az ismeretlenbe. Az emberek specializálódtak. A kutatóknak szükségük volt a könyvtárakra, mert önállóan nem tudták összegyűjteni a szükséges mennyiségű forrásanyagot, ahogyan valakinek biztosítania kellett az eszközöket is. Az egyéni kutatók helyét egyre inkább átvették a kutatócsoportok és az intézmények.

Ahogy az eszközök száma bővült, úgy növekedtek a kutatásokhoz szükséges összegek is. Már nincs olyan felsőoktatási intézmény, amelynek ne lenne szüksége legalább egy nukleáris mikroreaktorra és legalább egy háromfokozatú számítógépre.

Egy magánszemély már évszázadokkal korábban sem volt képes önállóan finanszírozni a kutatásait. 1940-re már csak a kormány, a nagyobb vállalatok, a nagy egyetemek és a kutatóintézetek engedhették meg maguknak, hogy alap kutatásba fektessenek be.

1960-ra már a legnagyobb egyetemek is teljes egészében az állami támogatástól függtek, míg a kutatóintézetek életképtelenné váltak volna adókedvezmények és magántámogatás nélkül. 2000-re az ipari társulások a világkormány részévé váltak, így a kutatások finanszírozása és iránya természetes módon központosításra került a kormány egyik minisztériuma alatt.

Az egész természetes módon alakult így, és végül egészen jó eredményre vezetett. A tudomány minden ágazata illeszkedett a köz valamely igényéhez, és az irányításuk zökkenőmentesen zajlott. Az utóbbi fél évszázad anyagi fejlődése épp eléggé hathatós érveként szolgált a tudomány stagnálásával kapcsolatos feltételezésekkel szemben.

Foster épp csak megpróbált megemlíteni valamit mindebből, de Potterley türelmetlenül leintette:

- Csak a hivatalos propagandát szajkózza. Épp a kellős közepén ül annak a példának, amely egyenesen szemben áll a hivatalos nézetekkel. Elhiszi, ha mondom?

- El sem tudom képzelni.

- Nos, miért mondta, hogy az időbenzés zsákutca? Miért nem fontos a neutrínika? Maga mondta ezeket, sőt kategorikusan kijelentette. Ugyanakkor soha nem tanulmányozta ez utóbbit. Kijelentette tudatlanságát a tárggyal kapcsolatban. Még csak nem is oktatták az iskolájában...

- Önmagában ez a tény talán nem támasztja eléggé alá az állításaimat?

- Ó, értem! Szóval, azért nem oktatják, mert nem fontos. És azért nem fontos, mert nem oktatják. Ön megelégszik ezzel az érveléssel?

Foster kezdett összezavarodni.

- így áll a könyvekben.

- Ennyi. A könyvek szerint a neutrínika nem fontos. A professzorai azért mondták ugyanezt, mert ők is ezt olvasták a könyvekben. A könyvek meg azért mondják ezt, mert a professzorok írták őket. De ki mondta, hogy ez a gondolat személyes tapasztalatból és tudásból ered? Ki kutatta ki? Ön ismer ilyen személyt?

Foster így válaszolt:

- Nem látom, hogy bárhová is tartana ez a beszélgetés, dr. Potterley. Dolgom van...

- Csak még egy percet kérek. Csak szeretném, ha végiggondolna valamit. Lássuk, maga szerint hogy hangzik az, hogy a kormány aktívan elfojtja a neutrínikai és kronosztkópiái alapkutatásokat? Vagy az, hogy akadályozza a kronosztkópiái alkalmazást?

- Teljességgel lehetetlen, uram!

- Miért? Megtehetik. Ott van a maga központilag irányított kutatása. Ha elutasítják a tudomány bármely területének támogatását, az a terület elsorvad. Megölték a neutrínikát. Megtehetik, és meg is tették.

- De miért?

- Nem tudom, miért. Szeretném, ha maga találná meg a választ. Magam is megkeresném, de nem tudok hozzá eleget. Azért jöttem magához, mert maga még fiatal. az ismeretei frissek. Vagy máris megkövesedtek az intellektuális artériái? Már nincs önben semmi kíváncsiság? Nem akarja tudni? Nem akar válaszokat?

A történész feszülten bámult Foster arcába. Az orruk alig néhány hüvelyknyire volt egymástól, és a fizikus annyira elveszett a gondolataiban, hogy eszébe sem jutott hátrébb húzódni.

Joga lett volna rendre utasíttatni Potterley-t. Ha kell, ki is dobathatta volna.

Nem a kor vagy a pozíció iránti tisztelet akadályozta meg ebben. Nem is az, hogy Potterley érvei meggyőzték volna. Sokkal inkább valamiféle egyetemi büszkeségről volt szó.

Miért nem tartott az M. I. T. neutrínika kurzust? Ha már itt tartunk, felmerült benne a kétely, hogy a könyvtárban tartottak neutrínikai témájú köteteket. Emlékezete szerint egyetlenegy sem látott.

Nem gondolkodott rajta tovább.

Ez pedig a romlás felé taszította.

Caroline Potterley valaha vonzó nő volt. Bizonyos alkalmakkor, például vacsorák és egyetemi fogadások esetén jelentős erőfeszítéssel ugyan, de még elő lehetett csalogatni az egykori vonzerő maradványait.

Azonban a hétköznapiokon a feleség összeesett. Ezt a szót használta magára ön- utálatának pillanataiban. Az évek múlásával kikerekedett valamelyest, de petyhüdségét nem igazán a súlyfelesleg okozta. Inkább mintha az izmai feladták és elernyedtek volna, amitől csoszogva járt, álla alatt toka és szeme alatt táskák növekedtek. Még öszülő haja is inkább tűnt megfáradtnak, mintsem egyszerűen csak drótszerűnek. Mintha attól egyenesedett volna ki, hogy végül megadta magát a gravitációnak.

Caroline Potterley megpillantotta magát a tükörben, és elismerte, hogy nincs jó napja. Az okát is tudta.

Ismét Laurelról álmódott. A furcsa Laurelról, a felnőttől. Azóta nyomorultul érezte magát.

Már bánta, hogy elmondta Arnoldnak. Férje semmit sem mondott rá - egy ideje már semmit sem mondott rá de Caroline tudta róla, hogy bántja a dolog. Az után a reggel után napokig visszahúzódozó volt. Lehet, hogy csak azért, mert készült arra a fontos megbeszélésre azzal a nagy kormányhivatalnokkal (folyton azt mondogatta, hogy nem is számított sikerre), de lehet, hogy mégis az álom miatt.

Régen jobb volt, amikor még élesen rákiáltott, hogy:

- Hagyd elmenni a holtakat, Caroline! A szavak nem hozzák vissza, ahogy az álmok sem!

Mindkettejüknek rossz volt. Szörnyen rossz. Caroline nem volt otthon, és azóta is büntudatot érzett emiatt. Ha otthon maradt volna, ha nem megy el vásárolni feleslegesen, pusztán szórakozásból, akkor mindketten ott lettek volna. Az egyikük biztosan megmenthette volna Laurelt.

Szegény Arnoldnak nem sikerült. Isten legyen a tanúja rá, hogy megpróbálta. Ő maga is majdnem odaveszett. Kintől botladozva, félvakon jött ki az égő házból, fuldoklott a füsttől, és a karjai közt tartotta a halott kislányt.

A rémálom ezzel kezdődött, és sohasem foszlott szét teljesen.

Arnold lassan kagylóhéjat növesztett maga köré. Felvett egyfajta halk szavú visszafogottságot, amelyen semmi sem törhetett át. Szinte puritánvá vált és felhagyott kisebb bűneivel is, mint amilyen a cigarettázás vagy az időnként profán felkiáltásokra való hajlam. Megkapta a támogatást Karthágó történetének újbóli felfedezéséhez, és beásta magát a munkájába.

Caroline próbált segíteni neki. Referenciaanyagok után kutatott, legépelte és mikrofilmre vette a jegyzeteit. Azután hirtelen ennek is vége szakadt.

Egyik este hirtelen felpattant az íróasztal mellől, s épp csak elért a fürdőszobáig, mielőtt előtört belőle a félig megemésztett vacsora. Férje zavarodottan és aggodalommal telve követte.

- Mi baj, Caroline?

Kellett egy korty brandy, hogy erőre kapjon. Válasz helyett visszakérdezett:

- Tényleg igaz? Amit csináltak?

- Kiről beszélsz?

- A karthágóiakról.

A férfi rábámult, és ő kitalálta a tekintetéből. Nem bírta kimondani.

A jegyzetéből kiderült, hogy a karthágóiak Molochot Imádták egy üreges bronzbábvány formájában, amelynek a hasában kemence lángolt. Nemzeti válság idején összegyűltek a papok és a nép, majd a megfelelő ceremónia és litániák kíséretében élő csecsemőket vetettek a tűzbe.

Édességet kaptak, csak hogy a rettegő sírás ne tegye tönkre az áldozat hatékonyságát. Miközben a lángok martalékvá váltak, dobszóval nyomták el a sikolyokat. A szülők is jelen voltak, mi több, megdicsőültek azáltal, hogy istenük kedvére való áldozatot hoztak...

Arnold Potterley sötéten nézett rá. Azt mondta, gonosz hazugság az egész, amelyet Karthágó ellenségei terjesztettek el. Figyelmeztetnie kellett volna. Az ilyen propagandista hazugságok már akkoriban is gyakoriak voltak. A görögök szerint az ősi héberék levágott szamarfejnek hódoltak a legbelső szentélyeikben. A rómaiak szerint a korai keresztények mindenkit gyűlöltek és gyerekeket áldoztak a katakombákban.

- Akkor nem tettek ilyet, ugye? - kérdezte Caroline.

- Biztos vagyok benne, hogy nem. A korai főnóciák talán igen. Az ember áldozat gyakori volt a primitív kultúrákban. Azonban Karthágó korántsem volt primitív a fénykorában. Az emberáldozat gyakran átengedte a helyét olyan szimbolikus cselekedeteknek, mint például a körülmetélés. Akár tudatlanságból, akár rosszindulatból, de a rómaiak és a görögök Összekeverhettek valamilyen karthágói szimbolizmust az eredeti rituáléval.

- Biztos vagy ebben?

- Nem lehetek teljesen biztos, Caroline, de amint elegendő bizonyítékom lesz, kérvényt nyújtok be kronoszkópia használatára. Az egyszer s mindenkorra eldönti majd a kérdést.

- Kronoszkópia?

- Időbenezés. Ráfókuszálhatunk az Ősi Karthágóra valamelyik krízise idején, például, amikor Scipio Africanus partra szállt Krisztus előtt 202-ben. A saját szemünkkel láthatjuk, hogy mi történik. És akkor meglátod, hogy igazam van.

A nő vállára tette a kezét és bátorítóan mosolygott, de Caroline ezután két héten keresztül minden egyes éjjel Laurelról álmodott, és soha többé nem segített a Karthágó-projektben. Férje sem kérte erre.

Ezúttal azonban össze akarta szedni magát, mire Arnold hazaér. Férje felhívta, miután visszaért a kisvárosba, és elmondta, hogy a meghallgatása a kormány emberénél a várakozásai szerint alakult. Ez balsikert jelentett, ám a depresszió sokatmondó árnya eltűnt a férfi hangjából, és az arckifejezése is inkább nyugodt volt, mintsem közönyös a monitoron. Még el kellett intéznie valamit, így mondta, mielőtt hazatér.

Ez azt jelentette, hogy későn jön, de nem baj. Egyikük sem ragaszkodott az evésidők betartásához; nem nagyon törődtek vele, hogy mikor melyik félkész ételt veszik ki a fagyasztóból, vagy mikor indítják be az önmelegítő mechanizmust.

Amikor megérkezett, meglepte Caroline-t. A viselkedésében nem maradt semmi kelletlenség. Kötelességtudóan megcsókolta, elmosolyodott, levette a kalapját, és megkérdezte, hogy jól érezte-e magát a távollétében. Szinte minden tökéletesen normálisnak tűnt. Szinte.

A nő már rég megtanulta, hogyan olvasson az apróságokból, és látta, hogy a férfi sietősen, majdnem kapkodva mozog. Az alig észrevehető jel éppen eleget mutatott férje feszültségéből.

Rákérdezett:

- Történt valami?

A férfi így válaszolt:

- Holnapután vacsoravendégünk lesz, Caroline. Ha nem bánod...

- Nem hát! Ismerem az illetőt?

- Nem. Egy fiatal tanár. Új még. Beszélgettem vele. - Hirtelen odafordult, és megfogta a felesége karját, így tartotta egy pillanatig, majd zavartan elengedte, mintha maga az érzelmi megnyilvánulás nyugtalanította volna.

- Alig bírtam eljutni hozzá - folytatta. - Képzelheted! Micsoda borzasztó, borzasztó módon igába hajtottuk a fejünket mind! Már egyenesen ragaszkodunk a zablánkhöz.

Potterley-né nem volt biztos benne, hogy teljesen érti, de már egy éve figyelte, ahogy férje egyre inkább fellázad; lépésenként ugyan, de egyre merészebb hangnemben kritizálta a kormányt.

- Nem beszéltél neki ostobaságokat, ugye? - kérdezte az asszony.

- Miféle ostobaságokra gondolsz? Csak megkértem, hogy foglalkozzon a neutrínikával,

Caroline számára a „neutrínika” csak öt szótag értelmetlen kapcsolatának hangzott, de úgy sejtette, lehet valami köze a történelemhez.

- Arnold, nem szeretem, amikor ezt műveled! Elveszíted az állásodat! Ez...

- Intellektuális anarchia, kedvesem! - szakította félbe a férfi. - Ez a pontos kifejezés. Jól van hát! Anarchista

vagyok. Ha a kormány nem engedi, hogy előbbre lépjek a kutatásomban, akkor nekem kell módot találnom rá. És ha megmutatom az utat, mások is követni fognak... Az sem számít, ha mégsem. Csak Karthágó számít és az emberi tudás. Te és én nem.

- De hát nem is ismered ezt a fiatalembert! Mi van, ha a Kutatási Bizottság ügynöke?

- Nem valószínű, és hajlandó vagyok kockáztatni. - Jobb kezét ökölbe csukta, és megdörzsölte a bal tenyerével. - Már az én oldalamon áll. Ebben biztos vagyok. Nem tehet róla, mellém kellett állnia. Felismerem a tudományos kíváncsiságot, ha meglátom egy ember szemében, az arcán vagy a viselkedésében. Egy megszelídített tudósnak olyan ez, mint egy halálos betegség. Még ma is beletelik némi időbe, mire sikerül kikúrálni, és a fiatalok annyira sérülékenyek... Ó, miért is állnánk meg? Miért ne építenénk meg a saját kronoszópunkat, és küldenénk el a kormányt a...

Hirtelen abba hagyta, megrázta a fejét, és elfordult.

- Remélem, minden rendben lesz - jegyezte meg Potterley-né, miközben végtelen bizonyossággal érezte, hogy valószínűleg semmi sem lesz rendben, ettől pedig előre féltetni kezdte férje professzori státusát és öregkoruk anyagi biztonságát.

Ő volt az egyetlen, akit szinte erőszakosan gyötört a balsejtelem. Valamiféle túlságosan is baljós sejtelem.

Jonas Foster közel fél óra késéssel érkezett meg Potterley-ék házához, amely az egyetemvároson kívül állt. Egészen az indulása pillanatáig nem tudta teljes bizonyossággal eldönteni, hogy eleget akar-e tenni a meghívásnak. Azután az utolsó pillanatban úgy találta, hogy nem tudja rávenni magát a társas szokások elleni vételre, amelyet egy vacsorameghívás adott időpontja előtt egyetlen órával való elutasítása jelentett volna. Na meg a kíváncsiság is meglehetősen furdalta.

Maga a vacsora végeérhetetlenül hosszúnak tűnt. Foster étvágytalanul evett. Potterley-né szórakozottan bambult, csak egyszer riadt fel, hogy megkérdezze, megházasodott-e már, és udvariasan rosszállását fejezze ki a nemleges válasz hallatán.

Dr. Potterley semleges kérdéseket tett fel a szakmai előéletével kapcsolatban, és ki- mérten bólogatott a feleletekre.

Az egész találkozás megfontoltan nehézkesnek - egyszerűen unalmasnak - bizonyult.

Foster teljesen ártalmatlannak tartotta a professzort.

Az utóbbi két napban csak róla olvasott. Persze csak esetlegesen, szinte lopva. Nem zavarta, ha meglátják a társadalomtudományi könyvtárban. Végül is, a történelem afféle határesetnek számított és a hétköznapi emberek közül is sokan olvastak történelmi témájú könyveket pusztán a szórakozás, esetenként a művelődés kedvéért.

Ugyanakkor egy fizikus nem tartozott a „hétköznapi emberek” közé. Ha elkezd történelmet olvasni, a végén még furcsának tartják, és ez olyan biztos, mint a relativitás. Némi idő elteltével a fizika kar igazgatója felteheti magának a kérdést, hogy az új tanár vajon valóban a „megfelelő ember a feladatra”?

Emiatt volt annyira óvatos. Csak az elkülönítettebb fülkékben ült le, és mindig lehajtva tartotta a fejét, ha szokatlan órában ment be vagy ki.

Kiderült, hogy Potterley professzor már három könyvet és többtucatnyi cikket írt az antik mediterrán világról, és a legutóbbi cikkei (mind a Történelmi folyóirat hasábjain jelent meg) egytől egyig a rómaiak előtti Karthágóval foglalkoztak, rokonszenvező nézőpontból.

Legalább ez egybevágott a történész sztorijával, és valamelyest eloszlatta Foster gyanúját... Mégis úgy érezte, hogy sokkal bölcsőbb és biztonságosabb lett volna, ha kezdettől fogva negligálja az egész ügyet.

Egy tudósnak nem kellene túlságosan kíváncsinak lennie, gondolta keserű elégedetlenséggel. Veszélyes tulajdonság.

Vacsora után dr. Potterley átvezette a dolgozószobájába, de a küszöbnél megálltak. A falakat mindenhol könyvek borították.

Nem csak mikrofilmek. Persze voltak filmek is, de a fiatalember jóval több könyvet látott - papírra nyomtatott könyveket. Egészen eddig a pillanatig el sem tudta képzelni, hogy ilyen sok könyv maradt olvasható állapotban.

Ez zavarta. Miért tartana bárki is ennyi könyvet az otthonában? Az egyetem könyvtárában biztosan mind megvolt, vagy a legrosszabb esetben a Kongresszusi Könyvtár rendelkezhetett velük, ha valaki esetleg vette azt a minimális fáradságot, hogy kikölcsönzi a mikrofilmet.

A házi könyvtárat valamiféle titokzatosság lengte be. Valahogy a pusztasága is intellektuális anarchiát árasztott. Ez az utolsó gondolat különös módon megnyugtatta. Inkább legyen Potterley egy autentikus anarchista, mintsem valami színjátékos provokátor-ügynök.

Ettől kezdve az órák sebesen és meglepetésekkel telve rohantak el mellettük.

- Látja - kezdte Potterley tiszta, indulatoktól mentes hangon annyi az egész. hogy találni kell valakit, ha lehetséges ez egyáltalán, aki valaha is használt kronoszskópiát a munkája során. Természetesen, nem kérdezősködhettem nyíltan, hiszen ez egy engedély nélküli kutatás lenne.

- Igen - felelte Foster szárazon. Meglepte, hogy egy ilyen apró probléma máris megakasztotta a férfi előrehaladását.

- Csak közvetett módszereket alkalmaztam...

Ez valóban megtörtént. Fostert lenyűgözte a hatalmas mennyiségű szakirodalom, amely az antik mediterrán kultúra apró, de vitatott pontjaival foglalkozott, és amely olyan megjegyzéseket csalt elő belőle, mint például:

- Természetesen, sohasem vettem hasznát a kronoszskópiának... - vagy:

- A kronoszskópia használatára vonatkozó kérelmem még függőben van, és egyelőre nem tűnik valószínűnek, hogy elfogadják...

- Nem kérdezősködöm vaktában - szólt közbe Potterley. - A Kronoszskópiái Intézet havonta megjelentet egy vékony kiadványt, amelyben a múlttal kapcsolatos cikkeket tesznek közzé, miután időbenézással igazolták a bennük felsorolt tényeket. Mindig csak egy vagy két cikket.

- Elsősorban a cikkek trivialitása tűnt fel, az unalmasságuk. Miért élveznek ezek a kutatások prioritást az enyémmel szemben? Leveleket írtam azoknak, akik a legnagyobb valószínűség szerint olyan irányban végeznek kutatásokat, mint amiről ezekben a kiadványokban írtak. Ahogyan már említettem, egységesen azt válaszolták, hogy nem használtak kronoszskópot. Menjünk át ezen pontról pontra!

Végül Foster már beleszédült a professzor aprólékosan összegyűjtött részleteibe, de valahogy sikerült kinyögnie:

- De miért?

- Nem tudom, miért - válaszolta Potterley de van egy elméletem. Az eredeti kronoszskópot Sterbinski találta fel - látja, ennyit még én is tudok és jelentős nyilvánosságot kapott. Azután a kormány átvette az eszközt, és úgy döntött, hogy elszorvasztja azokat a kutatásokat, amelyekhez szükség lehet a gépezet használatára. Azonban ettől az emberek kíváncsiak lesznek rá, hogy miért nem használhatják. így lett bűn a kíváncsiság, dr. Foster.

A fizikus egyetértett vele gondolatban.

- Azután képzeljük el, milyen hatással lehet - folytatta Potterley ha úgy tesznek, mintha használták volna a kronoszskópot! Akkor többé nem lenne misztikus, inkább hétköznapi dologgá válna. Többé nem lehetne az igazolt kíváncsiság tárgya vagy vonzó téma bármiféle kíváncsiskodó számára.

- Maga mégis kíváncsi rá - mutatott rá Foster.

Potterley nyugtalannak tűnt.

- Az én esetem más! - vágta rá ingerülten. - Meg kell tennem valamit, és nem hódolok be annak a neveléses rendszernek, amely megakadályoz ebben.

Egy kicsit paranoid is, gondolta Foster komoran.

Paranoid vág, sem, mégis talált valamit. Már a fiatal tanár sem tagadhatta, hogy" valami különös dolog folyik a neutrínikával kapcsolatban.

De mit akart Potterley? Fostert még mindig zavarta ez a kérdés. Ha a professzor nem a tudományhoz való etikai hozzáállását tesztelte, akkor mégis mit akart?

Foster megpróbálta logikai alapon összerakni. Mit tenne egy enyhén paranoiás intellektuális anarchista, ha kronoszskópot akar használni, és meg van győződve róla, hogy a felsőbb erők álltak az útjába?

Tegyük fel, hogy rólam van szó, gondolta. En mit tennék?

Lassan válaszolt:

- Lehet, hogy nem is létezik a kronoszskóp?

Potterley megriadt egy pillanatra, majdnem rés nyílt általános nyugalomnak páncéljában. Foster úgy érezte, mintha egy pillanatra elkapott volna valamit a tekintetében, ami egy cseppet sem hasonlított nyugalomra.

Azonban a történész visszanyerte lelki egyensúlyát, és így válaszolt:

- O, nem, biztos, hogy van valahol egy kronoszskóp!

- Miért lenne biztos? Látta? Én nem. Talán ez a magyarázat mindenre. Talán nem akarnak mindenkit távol tartani a kronoszskópjuktól, mert hogy nincs is kronoszskópjuk.

- De Sterbinski élt. Épített egy kronoszskópot. Ez mindenképpen tény.

- Legalábbis a könyvek szerint - felelte Foster hűvösen.

- Ide hallgasson! - Potterley szó szerint odanyúlt, és megragadta a fiatalember karját. - Szükségem van a kronoszskópra! Használnom kell! Ne mondja nekem, hogy nem is létezik! Azt fogjuk tenni, hogy kitanuljuk a neutrínikát és...

Potterley kihúzta magát, és nem folytatta.

Foster kiszabadította a karját. Nem kellett befejezni a mondatot, ő is kitalálta a végét:

- Építeni akar egy kronoszkópot?

Potterley savanyú képet vágott, mintha nem akarta volna szavakba öntve hallani az elképzelését. Azonban csak ennyit válaszolt:

- Miért ne?

- Mert lehetetlen - felelte Foster. - Ha hihetek az olvasmányaimnak, akkor Sterbinskinek húsz évébe került megépíteni a gépét és több millió dollár támogatást kapott hozzá. Azt hiszi, hogy mi ketten újra tudjuk alkotni a szerkezetet illegálisan? Tegyük fel, hogy lenne rá időnk, pedig nincs, és tegyük fel, hogy elég információt találok a könyvekben, amit pedig kétlek, de akkor is, honnan szerzünk pénzt és felszerelést? Az isten szerelmére, a kronoszkóp megtölt egy ötemeletes épületet!

- Akkor hát nem számíthatok a segítségére?

- Tudja, mit? Van rá mód, hogy kutatásba kezdjek...

- Hogyan? - kérdezte Potterley izgatottan.

- Ne törődjön vele! Nem fontos. De talán képes vagyok elég információt szerezni, és kideríteni, hogy a kormány módszeresen elfojtja a kronoszkópos kutatásokat vagy sem. Megerősíthetem az eddigi bizonyítékait, vagy talán mégis cáfolhatom őket. Nem tudom, mi haszna lenne bármelyikből is, de csak ennyit segíthetek. Ennél többet nem tehetek.

Potterley figyelte, ahogy a fiatalember végül távozik. Haragudott magára. Miért hagyta, hogy óvatlanná váljon? Így a fickó kitalálhatta, mit gondol a kronoszkóppal kapcsolatban. Elhamarkodta.

Csak azt nem értette, a bolond kölyök miért jutott arra a következtetésre, hogy a kronoszkóp nem létezik.

Muszáj léteznie. Szükségszerűen. Mi értelme azt mondani, hogy nem létezik?

És miért ne lehetne építeni még egyet? A Sterbinski óta eltelt ötven évben is fejlődött a tudomány. Csak a megfelelő tudást kell megszerezniük hozzá.

Hát akkor hagyjuk a fiatalembert, hadd szerezze meg azt a tudást! Hadd higgye, hogy egy kis gyűjtögetés minden, amit tehet. Ha egyszer az anarchia útjára lépsz, már nincsenek korlátok. Ha a fiút nem vezeti belső késztetés, akkor már az első lépés is hiba volt, nem kell erőltetni a folytatást. Potterley biztos volt benne, hogy ő maga nem habozna akár zsarolni is, ha kell.

A professzor még utoljára integetett egyet, azután felnézett. Eleredt az eső.

Minden bizonnyal! Zsarol is, ha kell, de már nem állíthatták meg.

Foster végigkormányozta autóját a kisváros kopár külterületén, észre sem vette az esőt.

Ostoba volt, korholta magát, de nem hagyhatta szó nélkül a dolgokat. Tudni akarta. Átkozta fegyelmetlen kíváncsiságát, de tudnia kellett a választ.

De nem akart tovább menni Ralph bácsinál. Minden létező dologra megesküdtött, hogy Ralph bácsinál megáll. Így nem lesz bizonyíték ellene - nem lehet igazi bizonyíték. Ralph bácsi diszkrét marad.

Titokban valamelyest szégyellte Ralph bácsit. Részben óvatosságból nem említette meg őt Potterley-nek, részben mert nem akarta látni a megemelkedő szemöldököt és az elkerülhetetlen félmosolyt. A tudományos írók, bármennyire is hasznosnak tartották őket, nem férhettek hozzá a tálhoz, nekik csak megvető lenézés jutott. Az a tény pedig, hogy több pénzt kerestek, mint a kutatók, természetesen csak tovább mélyítette az ellentéteket.

Volt idő, amikor még kényelemből lett valaki tudományos író. Nem kellett hozzá nagy műveltség vagy specializáció. Mindennek következtében a jó tudományos író gyakorlatilag mindenhez értett... Ralph bácsit pedig a legjobbak között tartották számon.

Ralph Nimmo nem rendelkezett diplomával és ezt büszkén emlegette.

- Egy diploma - mondta egyszer Jonas Fosternek, amikor még mindketten jóval fiatalabbak voltak - az első lépés egy tönkrement országúti lejtőn. Nem akarod elpocsékolni, úgyhogy dolgozol még rajta, és megszerzed a doktorit. A kutatás során alapos tudatlansággal vértized fel magad a világ minden dolgával kapcsolatban, kivéve a semmi egyetlen kis alágazati szilánkját.

- Másrészről, ha gondosan védelmezed elmédet és egészen felnőttkorodig tisztán tartod az információt mindenféle piszkától, csupán intelligenciával töltöd fel és csak a tiszta gondolkodás terén képzéd tovább, akkor hatékony eszköz áll majd rendelkezésedre és akár még tudományos íróvá is válhatsz.

Nimmo huszonöt évesen kapta az első megbízatását, miután befejezte tanulmányait és három hónapot sem töltött a területen. Kapott egy zsinórral összefogott kéziratot, amelynek a nyelvezete némi gondos elmélyedés és tehetséges találgatás nélkül a legműveltebb olvasó számára sem csillantotta fel a téma megértésének lehetőségét. Nimmo szétszedte és újra Összerakta (kellett hozzá öt hosszú és kimerítő megbeszélés a biofizikus szerzőkkel), közben feszes és jelentőségteljes nyelvezettel, kisimított stílussal áldotta meg.

- Miért ne? - felelte megengedően unokaöccsének, aki azzal válaszolt diplomaundorára, hogy lehordta, amiért kész a tudomány szélén ténferegni. - A széle is fontos. A te tudósaid nem tudnak írni. Miért kellene

tudniuk? Sakk-nagymesternek vagy virtuóz hegedűművésznek sem kell lenniük, akkor miért várnánk el tőlük, hogy egymáshoz tudják illeszteni a szavakat? Miért ne bízzuk ezt is a terület szakértőjére?

- Te jó isten, Jonas, olvasd el a száz évvel ezelőtti szakirodalmat! Ne foglalkozz a ténnyel, hogy az a tudomány már lejárt, így a használt fogalmak egy része is elavult. Csak próbáld meg elolvasni és találni benne valami értelmet! Nyelvtörő és amatőr. Haszontalan oldalak, tele érthetetlen cikkekkkel.

- De így nem kapsz elismerést, Ralph bácsi! - ellenkezett az ifjú Foster, aki akkoriban kezdte meg pályája felsőoktatásban töltendő részét, és meglehetősen idealizmussal állt a dologhoz. - Szörnyű kutató lenne belőled.

- Kapok elismerést - felelte Nimmo. - Egy percig se gondold, hogy nem kapok! Persze, egy biokémikus vagy egy strato-meteorológus nem cserélne velem, de azért elég jól megfizetnek. Találd ki, mi történik, ha a Bizottság megvonja a tudományos publikációs támogatást egy első osztályú kémikustól! Inkább keményebben küzd a pénzemért vagy egy hozzám hasonló fickó pénzéért, mintsem vegyen egy ionografikus felvevőt.

Szélesen elvigyorodott, és Foster visszavigyorgott. Kifejezetten büszke volt pocakos, kerek képű és tömpe ujjú bácsikájára, aki hiúságában hiábavalóan ráfésülte ritkás haját sivárodó fejtetőjére, és úgy öltözött, mint egy rosszul összehordott szénakazal, mert az efféle hanyagság a védjegyének számított. Egyszerre szégyenkezett miatta és feszítette a büszkeség.

Aznap Fosternek egyáltalán nem volt kedve vigyorogni, amikor belépett bácsikája rendetlen lakásába. Mindketten öregedtek kilenc évet az óta a beszélgetés óta. E kilenc év során a tudomány minden részéből érkeztek iratok, amelyeket Ralph bácsinak kellett kicsiszolnia, és amelyeknek mindegyikéből bekúszott valamennyi ismeret a bácsi nagy befogadóképességű agyába.

Nimmo mag nélküli szőlőt eszegetett, egyesével dobálta be a szemeket a szájába. Odadobott egy fürtöt Fosternek, akinek épp csali sikerült elkapnia a gyümölcsöt, azután lehajolt, és összeszededgette a röptében és a becsapódástól lepotyogott szemeket.

- Hagyjad! Ne is törődj velük! - legyintett Nimmo. - Hetente egyszer jön valaki takarítani. Mi a helyzet? Gondok vannak a támogatásigénylő irományoddal?

- Igazából még bele sem kezdtem.

- Tényleg? Mozdulj rá, fiú! Talán arra vársz, hogy felajánljam a segítségemet az összeállításához?

- Nem engedhetném meg magamnak az áraidat.

- Ugyan már! A családban marad. Adj nekem minden kiadási jogot, és nem is kell elővenned a pénztárcádat. Foster bólintott.

- Ha komolyan gondolod, akkor legyen.

- Legyen hát!

Az üzlet felért egy szerencsejátékkal, de Foster eleget tudott Nimmo írástudományáról ahhoz, hogy felismerje benne a kifizetődő lehetőséget. Valami közérdeklődést keltő, drámai felfedezés a törzsi közösségekről, egy új műtési eljárással kapcsolatban vagy a spationautika bármely ágában komoly jóvedelemforrást jelentő cikkekhez vezethet a kommunikációs tömegmédiában.

Például Nimmo készítette el tudományos fogyasztásra azt a munkairat-sorozatot, amelyben Bryce és társai két rákvírus kifinomult felépítéséről adtak leírást. Csekély ezer ötszáz dollárt kért a munkáért és persze a publikációs jogokat. Ezután exkluzív forgatókönyvet írt ugyanebből, egy trimenzionális videóhoz dramatizálta az anyagot húszezer dolláros előlegért és százalékos jutalékért, amely utóbbi még öt év elteltével is csordogált.

Foster a lényegre tért:

- Mit tudsz a neutrinikáról, bácsikám?

- A neutrinikáról? - Nimmo meglepettnek tűnt. - Ezen dolgozol? Azt hittem, a pseudo-gravitációs optika érdekel.

- Igen, a p.g.o. a területem. Csak úgy érdeklődöm...

- Ördögtől való dolog az ilyen kérdezősködés. Átlépsz egy határt, tudod, ugye?

- Nem hinném rólad, hogy hívod a Bizottságot, csak mert kicsit kíváncsiskodom.

- Lehet, hogy ezt kellene tennem, még mielőtt valami bajba keveredsz. A kíváncsiság szakmai ártalom a tudósoknál. Láttam már ilyesmit. Valaki csendben halad egy probléma mentén, azután a kíváncsiság elvezeti egy különös kitérőhöz. A végén már annyira keveset foglalkozik az eredeti problémával, hogy az nem lesz elég a projekt megújításához. De ennél többet is láttam..

- Csak annyit szeretnék tudni - erőltette Foster hogy mi ment át a kezeden az utóbbi időben a neutrinika témájában?

Nimmo hátradőlt, és elgondolkodva rágcsált egy szőlőszemet.

- Semmi - válaszolta végül. - Úgy általában semmi. Nem emlékszem, hogy valaha is láttam volna neutrinikával kapcsolatos munkát.

- Hogyan? - Fosteren látszott, hogy meglepődött. - Akkor ki végezte a munkát?
- Most, hogy kérdezed, nem is tudom. Nem emlékszem rá, hogy valaki is beszélt volna erről az éves konferenciákon. Nem hiszem, hogy bárki is dolgozott volna vele.

- Miért?

- Hé, hé, lassíts! Nem csináltam semmit! Úgy hiszem...

Foster elkeseredett arcot vágott.

- Nem tudod biztosan?

-Hm... Elmondom, mit tudok a neutrínómozgásokról. A neutrínómozgások és az ebben részt vevő erők alkalmazhatók...

- Persze, persze! Ahogy az elektronika az elektronok mozgásával és az ebben részt vevő erők alkalmazhatóságával foglalkozik, a pszeudo-gravitika pedig a mesterséges gravitációs mezők alkalmazhatóságával. Nem ezért jöttem hozzád. Csak ennyit tudsz?

Nimmo megőrizte egykedvű nyugalmát.

- Emellett a neutrínómozgás alapja is. Ez minden, amit tudok.

Foster Összezuhanva süppedt bele székébe, és erőteljesen masszírozni kezdte az arcát. Mélységes elégedetlenséget érzett. Bár nem fogalmazta meg konkrétan a gondolatot, de biztosnak érezte, hogy Nimmo valami friss jelentéssel fog előjönni, megemlíti a modern neutrínófizika néhány érdekes eredményét, és végül úgy küldi vissza Potterley-hez, hogy felhívhatja az idősödő történész figyelmét a tévedésére, adatainak félrevezető mivoltára és következtetésének hibáira.

Azután pedig visszatérhet a saját munkájához.

De ez...

Szóval, nem nagyon foglalkoznak a területtel, gondolta dühösen. Ez máris azt jelenti, hogy szándékosan elnyomják az ágazatot? Mi van, ha a neutrínófizika egyszerűen csak terméketlen, mint irány? Lehet, hogy az. Nem tudom. Potterley sem tudhatja. Miért vesztegetnénk el az emberiség intellektuális forrásait a semmire? De az is lehet, hogy valamilyen érthető okból a munkát titkosították. Meglehet...

A gondot inkább az jelentette, hogy tudnia kellett! Nem hagyhatta úgy a dolgokat, ahogy azok aktuálisan álltak!

Rövid szünet után ismét megszólalt:

- Van bármilyen szöveg a neutrínófizikáról, Ralph bácsi? Mármint egy tiszta és érthető szöveg. Valami az alapokról.

Nimmo elgondolkodott, szilvaképe kikerekedett a sóhajok sorozatától.

- Istenverte kérdéseid vannak ám! Az egyetlen, amiről valaha is hallottam, az a Sterbinski és még valaki írta könyv. Sohasem láttam, de egyszer felbukkant valamivel kapcsolatban... Sterbinski és LaMarr.

- Ez az a Sterbinski, aki feltalálta a kronoszópot?

- Azt hiszem, igen. Ez csak azt bizonyítja, hogy jó könyvnek kell lennie.

- Van újabb kiadása? Sterbinski harminc éve meghalt.

Nimmo megvonta a vállát, és nem válaszolt.

- Ki tudod deríteni?

Néhány pillanatig csendben ültek, csak Nimmo széke tiltakozott nyekeregve a testes férfi fészkelődése ellen. Azután a tudományos író visszakérdezett:

- Elmondod, mi ez az egész?

- Nem tehetem. Segítesz, Ralph bácsi? Szerzel egy másolatot a szövegről?

- Nos, mindent, amit a pszeudo-gravitikáról tudok, azt tőled tanultam. Hálásnak kellene lennem. Tudod, mit? Segítek, de csak egy feltétellel.

- Mi lenne az?

Az idősebbik férfi tekintete hirtelen megkomolyodott.

- Az, hogy óvatos leszel, Jonas. Egyértelműen túllentél a saját területed határain. Ne cseszd el a karriered a kíváncsisággal olyasvalami iránt, amire nem szerződtél le és semmi közöd hozzá! Érted?

Foster bólintott, de valójában oda sem figyelt. Gondolatai dühödten kergették egymást.

Egy egész héttel később Ralph Nimmo kerekedett alakja felbukkant Jonas Foster kétszobás kampuszlakásában, és rekedten suttogetta el a híreket:

- Van neked valamim.

- Mi? - kérdezte a tanár izgatottan.

- A Sterbinski és LaMarr egy másolata. - Azzal elő is rántotta, vagy legalábbis megmutatta a sarkát bő felsőkabátja alatt.

Foster szinte automatikusan pillantott az ajtó és az ablakok felé. Megbizonyosodott róla, hogy csukva

vannak és még idejekorán be is árnyékolta őket Kinyújtotta a kezét.

A tok bevonata pergett az anyag elöregeése miatt, és benne maga a film már megfakult, meg is merevedett. Foster élesen felcsattant:

- Ennyi?

- Ha kérhetném, mutass némi hálát, fiam! - jegyezte meg Nimmo, és egy nyögéssel leült, azután egy almát húzott elő kabátja külső zsebéből.

- Ó, hát köszönöm, csak kissé öreg a másolat!

- És még ehhez is szerencse kellett. Próbáltam szerezni egy filmváltozatot a Kongresszusi Könyvtárból. Nem ment. Letiltották a könyvet.

- Akkor ezt hogy szerezted?

- Elloptam. - Recseggve harapdálta körbe a csutkát. - New York-i Közkönyvtár...

- Nem értem.

- Pedig egyszerű. Természetesen bejártos vagyok a raktárba, és csak át kellett lépnem a lánckorláton, amikor senki sem volt a közelben. Kiáramtam, és kísértéltem vele. Nagyon jóhiszeműek. Mindegy, senki sem fogja keresni egy éven belül. De azért jobb, ha senki sem látja meg nálad, kedves unokaöcsém!

Foster úgy bámult a filmszalagra, mintha az ténylegesen felforrósodott volna a kezében.

Nimmo eldobta a csutkái, és előbányászott még egy almát.

- A vicces az, hogy ennél újabb írást nem találtam a neutrínikáról. Se egy monográfia, se egy értekezés, se legalább egy munkanapló. A kronoszkóp óta semmi.

- Aha - bólintott Foster, de a gondolatai már máshol jártak.

Estéknként Foster Potterley-ék házában dolgozott. Ez ügyben nem bízott meg a kampusz lakásban. Ez az esti munka lassan sokkal valóságosabbá vált számára, mint a támogatási kérvénye. Időnként eszébe jutott, és felsejlett benne némi aggodalom, de utóbb már ez is elmaradt.

Munkája eleinte csak annyiból állt, hogy megnézte és újra megnézte a filmre vett szöveget. Később már el is gondolkodott rajta (néha akkor, amikor a film egy szakasza kifutott a zsebetítőből, és ő nem fűzte be újra).

Néha Potterley is bejött, hogy beleolvasson. Szégyenlősen mohó tekintettel ült le, mintha arra számított volna, hogy a gondolatfolyamatok megszilárdulnak és megjelennek a helyiségben. Fostert csak kétféleképpen zavarta meg: nem engedte, hogy rágyújtson, és néha beszélt hozzá.

Nem beszélgettek, szinte sohasem. A professzor halk monológot adott elő, bár nagyon úgy tűnt, hogy nem igazán akar figyelmet kelteni vele. Inkább mintha csak a saját feszültségét adta volna ki,

Karthágó! Mindig csak Karthágó!

Karthágó, az antik Mediterráneum New Yorkja. Karthágó, kereskedőbirodalom és a tengerek királynője. Karthágó, Szirakuza és Alexandria példaképe. Karthágó, az ellenségei által gonosszá tett és önmaga védelmében fel nem szólaló ország.

Róma legyőzte, azután elűzte Szicíliáról és Szardíniáról, de visszatért, hogy több mint kárpótolja magát a veszteségeikért az új spanyol birtokokkal, majd felnevelte Hannibált, aki tizenhat éven keresztül terrorizálta a rómaiakat.

Végül ismét veszített, megbékélt sorsával, és ha megtörve is, de sikerült újjáépítenie magát a számára még megmaradt, jócskán összezsugorodott területen. Ez utóbbi oly jól sikerült, hogy a féltékeny Róma újfent háborút fontolgatott. Karthágó lakói már csak a két kezükre és a kitartásukra számíthattak, ezekkel építettek új fegyvereket és kényszerítettek ki kétéves háborút, amely a város végső pusztulásához vezetett. A karthágóiak inkább saját égő házuk lángjai között haltak meg. mintsem megadják magukat.

- Hát harcolnának az emberek egy városért és egy olyan szörnyű életért, amilyenek az antik szerzők leírták az ottani viszonyokat? Hannibál jobb hadvezér volt bármelyik rómainál és a katonái abszolút hűséggel szolgáltak alatta. Még a legmegkeseredettebb ellenségei is tisztelték, ő is Karthágói volt. Divatos azt mondani erre, hogy atipikus karthágói volt, jobb a többiekénél, disznók elé szórt gyöngy. De akkor miért volt annyira hűséges hazájához egészen a haláláig, amely többszöri száműzetést követően érte el? Úgy beszélnek Molochról...

Foster nem mindig figyelt oda, de néha, nem tehetett róla. akaratlanul is meghallgatta. Megborzongott és émelyegni kezdett a gyermekáldozat hallatán.

Azonban Potterley buzgón továbbment:

- Ahogy más sem, ez sem igaz. Ez egy huszonötéves lejáratás, amit a görögök és a rómaiak kezdtek el. Nekik is megvoltak a maguk rabszolgái, keresztre feszítései és kínzásai, meg a gladiátorviadalai. Ők sem voltak szentek. A Moloch-sztori olyasvalami, amit a későbbi korokban háborús propagandának neveztek, maga

a nagy hazugság. Be tudom bizonyítani, hogy hazugság volt. Be tudom bizonyítani, és a Mennyekre

mondom... be is fogom...

A végén már csak mormolt magában, buzgón fogadkozott.

Potterley-né szintén meglátogatta, bár nem olyan gyakran, inkább csak kedden és csütörtökön, amikor a professzor esti kurzust tartott az egyetemen és nem lehetett jelen.

A nő többnyire csak ült csendben, nem beszélt, csak bámult azzal az üres tekintetével a bágyadt térszaképében; egész tartása távoli volt és visszahúzódó.

Amikor először beült a szobába, Foster esetlenül próbálta kiküldeni.

Potterley-né színtelen hangon kérdezett vissza:

- Zavarom talán?

- Nem, természetesen nem - hazudott a fiatalember nyugtalanul, - Csak arról van szó, hogy... - Nem tudta befejezni a mondatot.

A nő bólintott, mintha meghívást fogadott volna el, és ott maradt. Azután kinyitotta a magával hozott szövetszatyrot, vitronlapokat vett elő belőle, és kifinomult, jól begyakorolt mozdulatokkal Összeszította őket két vékony, négyzetes depolarizáló rúd segítségével, amelyek úgy néztek ki a drótozatuk miatt, mintha egy nagy pókot tartott volna a kezében.

Egy este halkán megszólalt:

- A lányom, Laurel egykorú magával.

Foster egyszerre lepődött meg a váratlan hangtól és a szavak tartalmától.

- Nem tudtam, hogy van egy lányuk, Mrs. Potterley... - válaszolta.

- Meghalt. Már évekkal ezelőtt.

Az ügyes kezek között a vitron lassan felvette egy ruhadarab alakját, de Foster egyelőre még nem tudta beazonosítani. Nem tehetett mást, mint ostobán azt motyogta:

- Sajnálom...

Potterley-né felsóhajtott.

- Gyakran álmodom róla... - Távolba révedő, kék szemét a fiatalemberre emelte.

Foster összerendezte, és elfordította a tekintetét.

Egy másik este, miközben egy enyhén rátapadt vitronlapot szedett le a ruhájáról, a nő azt kérdezte:

- Egyébként mi az az időbenezés?

A szavak egy kifejezetten hosszú és összetett gondolatmenetet szakítottak meg, ezért Foster a kelleténél talán erőteljesebben csattant fel:

- Dr. Potterley el tudja magyarázni!

- Megpróbálta. Ó, igen, mondott valamit! De szerintem kissé türelmetlen velem. Többnyire kronoszkópiának nevezi. Ez olyan, mintha a múltbeli dolgokat néznénk a trimenzionálison? Vagy inkább kis pontmintázatokat készít, mint a számítógépe?

Foster enyhe utálattal pillantott le saját kézi számítógépére. Hasznos eszköznek tartotta, de minden műveletet kézzel kellett betáplálni és a válasz kódolva érkezett. Ha használhatná az iskola egyik számítógépét... Miért is ábrándozik ilyesmire, hiszen már így is elég feltűnőnek érezte magát, amikor minden este egy kézi számítógéppel távozott az irodájából.

- Még sohasem láttam kronoszkópot - válaszolta -, de úgy vélem, hogy képeket láthatunk vele és hallatszanak a hangok is.

- Azt is hallani, amit az emberek beszélnek?

- Azt hiszem, igen. - Azután félig kétségbeesve tette hozzá: - Nézze, asszonyom, ez biztosan rosszul esik önnek, mert nem illik magára hagyni a vendéget, de tényleg nem kellene úgy éreznie, hogy muszáj...

- Nem érzek kényszert semmire - mondta a nő. - Csak várok.

- Vár? Mire?

Potterley-né nyugodtan válaszolt:

- Kihallgattam magukat az első este. Amikor először beszélt Arnolddal. Az ajtónál hallgatóztam.

- Valóban? - kérdezte a fiatalember hitetlenkedve.

- Tudom, hogy nem kellett volna, de szörnyen aggódtam Arnold miatt. Úgy érzem, olyasmit akar tenni, amit nem kellene, és hallani akartam, hogy mi az. Azután, amikor meghallottam... - Nem mondta tovább, inkább a vitron fölé hajolt, mintha a kézimunkára fordítaná minden figyelmét.

- Mit hallott meg, asszonyom?

- Hogy maga nem szeretne kronoszkópot építeni.

- Természetesen nem.

- Úgy gondoltam, talán meggondolhatja magát.

Foster döbbenetesen meredt rá.

- Úgy érte, abban a reményben jött be hozzám, hogy építetek egy kronoszkópot? Arra vár, hogy építsek egy kronoszkópot?

- Remélem, hogy megteszi, dr. Foster. Ó, nagyon reménykedem benne!

Mintha hirtelen lehullott volna egy lepel, amely addig elhomályosította a nő arcát. Vonásai kiélesedtek, orcája színnel telítődött meg, tekintetébe élet költözött. Hangjában izgatottság remegett.

- Hát nem lenne csodálatos, ha lenne egy ilyenünk? - sutogta. - A múltban élt emberek új életre kelnének. Fáraók, királyok és... és az egyszerű emberek is. Remélem, épít egy ilyen szerkezetet, dr. Foster. Őszintén reménykedem benne...

Elfulladt a hangja, mintha saját szavainak hevessége fojtogatná, és közben a vitron is kicsúszott az öléből. Felállt, és ügyetlenül felsietett a pincelépcsőn, miközben Foster egyszerre döbbenet és aggodva követte tekintetével.

Az ügy egyre hosszabbra nyújtotta a fiatalember éjszakáit, melyek végén sokszor álmatlanul hánykolódott ágyában, megrekedve egy-egy gondolatmenetben. Mintha mentális gyomorrontástól szenvedett volna.

A támogatási kérelmei végül meglehetősen hiányosságokkal kerültek Ralph Nimmóhoz. Nem igazán reménykedett bennük, eleve azt gondolta, hogy nem fogják elfogadni őket.

Ha nem fogadják el a kérelmeit, akkor szóbeszédet fog kelteni az egyetemen, és végül oda vezethet, hogy év végén nem újítják meg a kinevezését.

Nem igazán érdekelte a dolog. Csak a neutrínó, a neutrínó és a neutrínó. Az ösvény újra meg újra elágazott és élesen elkanyarodott, olyan felfedezetlen területekre vezette el, amelyekre Sterbinski és LaMarr nem talált rá.

Felhívta Nimmót.

- Szükségem lenne néhány dologra, Ralph bácsi. A kampuszon kívülről hívlak.

Nimmo tekintete derűsnek tűnt a videolapon, de éles hangon válaszolt:

- Neked most leginkább egy kommunikációs kurzusra lenne szükséged. Pokolian sok időmbe kerül értelmes formába rázni a kérelmedet. Ha emiatt hívsz...

Foster türelmetlen fejrázása beléfojtotta a szót:

- Nem ezért hívlak. Ezekre van szükségem. - Azzal gyorsan lekörmölte a listát egy papírlapra, és a vevőegység elé tartotta.

Nimmo morogva olvasta el.

- Szerinted mennyi trükköt tudok még megjátszani?

- Meg tudod szerezni őket, bácsikám. Te is tudod, hogy meg tudod szerezni ezeket.

Nimmo újra elolvasta a listát, kövér kés ajkaival hangtalanul ismételte a tételeket, közben elkomorodott a tekintete.

- Mi történik, ha összerakod ezeket? - kérdezte. Foster megrázta a fejét.

- Kizárólagos publikációs jogokat kapsz bármire, ami ezekből lesz. Csak kérlek, most ne kérdezz semmit!

- Csodákra én sem vagyok képes, tudod?

- Csak ezt szedd össze! Muszáj! Tudományos író vagy, nem kutató! Neked nem kell beszámolnod semmiről. Vannak barátaid és kapcsolataid. El is fordulhatnak néhány percre, ha ezen múlik, hogy a következő publikációjuknál hogyan viszonyulsz majd hozzájuk.

- Mélyen megérint, kedves onokaöcsém, hogy mennyire hiszel bennem. Megpróbálok segíteni.

Nimmo sikerrel járt. Az anyagok és a felszerelés egy magán túrakocsin érkezett meg egy este. Nimmo és Foster a kétkezi munkához nem szokott férfiak nyögéseivel pakolta be az árut.

Miután az író elment, Potterley megállt a pince bejáratánál, és halkán megkérdezte:

- Mire való mindez?

Foster félresöpört egy hajtincset a homlokából, és óvatosan masszírozta meghúzott csuklóját.

- Szeretnék elvégezni néhány egyszerű kísérletet.

- Valóban? - A történész szeme izgatottan csillogott.

A fiatalember kihasználva érezte magát. Mintha szó szerint az orránál fogva vezették volna végig egy veszélyes úton; mintha tisztán látná a2 ösvény végén rá várakozó ragadozókat, mégis buzgó elszántsággal masírozott tovább. Ami a legrosszabbnak tűnt: úgy érezte, mintha a saját keze rángatná az orránál fogva.

Potterley kezdte az egészet, az a Potterley, aki falánk tekintettel állt a bejáratnál

- de ő maga is érezte a belső késztetéseket.

- Egyedül szeretnék maradni, Potterley - jegyezte meg savanyú ábrázattal. - Nem bírom, hogy maga meg a felesége folyton lejöjnek ide, és zavarnak a munkában.

Közben arra gondolt, hogy ha ezzel megsérti a fickót, hát dobja ki. Legalább véget vetnének ennek az egésznek.

Azonban a szíve mélyén biztosan tudta, hogy száműzetése a Potterley-házból nem vetne véget semminek. Idáig azonban nem jutottak el. A professzor nem mutatta sértődés jelét, szelíd tekintete változatlan maradt. Így válaszolt:

- Természetesen, dr. Foster, ha ezt kívánja, így lesz.

A fiatal tanár követte a tekintetével, ahogy megfordult és elment. A házigazda otthagya, hadd masírozzon tovább azon a bizonyos úton, aminek perverz módon még örült is, miközben gyűlölte magát azért, hogy élvezetet lel a kutatásban.

Egy kempingágyon aludt Potterley-ék pincéjében, így teljes hétvégéket tölthetett ott.

Ez időszakban történt, hogy elfogadták a (Nimmo által megorvosolt) kutatási támogatási kérelmét. A fizika kar igazgatója személyesen mondta el a hírt és gratulált neki.

Foster bambán bámult rá, és azt mormolta:

- Jó. Nagyon örülök. - Hangjában olyan kevés meggyőzőerő rejlett, hogy a másik férfi homlokát ráncolva, egyetlen szó nélkül megfordult és otthagya.

A fiatal tanár nem is foglalkozott többet a dologgal. Kisebb pont az életében, nem érdemelt figyelmet. Olyasmit tervezett, ami valóban számított, csúcspontot és áttörést.

Egy este, egy második és egy harmadik után, elgyötörtén és az izgatottságtól félig magánkívül lehívta Potterley-t a pincébe.

A professzor leballagott a lépcsőn, és végignézett a házilag összebarkácsolt szerkezeteken. A szokásos, halk modorában jegyezte meg:

- Igen magas lett az áramszámla. Nem érdekel a költség, de a város kérdezősködhét. Lehet valamit tenni?

A meleg este ellenére Potterley szűk nyakú felsőt és mellényt viselt. Foster a maga alsóingében csipás szemmel nézett rá, és reszketeg hangon válaszolt:

- Már nem tart sokáig, dr. Potterley. Azért hívtam le, hogy mondjak valamit. Lehetséges kronoszkópot építeni. Egy kisebbet, természetesen, de lehetséges.

A professzor a lépcsőkoriátba kapaszkodott, tartása megereszkedett. Csak suttogni bírt:

- Meg lehet építeni itt is?

- Itt, a pincében - felelte Foster fáradtan.

- Istenem! Azt mondta...

- Tudom, mit mondtam! - kiáltott fel a fiatalabbik férfi türelmetlenül. - Azt mondtam, hogy lehetetlen. De akkor még semmit sem tudtam. Sterbinski sem tudott semmit.

Potterley megrázta a fejét.

- Biztos benne? Nem téved, dr. Foster? Nem leszek képes elviselni, ha...

Foster ismét közbevágott:

- Nem tévedek! A fenébe, uram, ha az elmélet elég lett volna, már száz éve lenne időbenézőnk, amikor először foglalkozni kezdtek a neutrínókkal! Az okozta a problémát, hogy az eredeti kutatók csak egy rejtélyes, érzékelhetetlen részecskének tekintették tömeg és töltés nélkül. Csak arra használták, hogy kiegyensúlyozzák a könyvelést, és ezáltal megmentsék a tömegenergia megmaradásának törvényét.

Nem tudhatta, hogy Potterley érti-e, miről beszél. Nem is érdekelte. Ki kellett adnia magából. El kellett mondania valakinek azt, ami megalvasztotta a gondolatait... Emellett meg akarta alapozni azt is, amit ezután készült kibökní.

Folytatta:

- Először Sterbinski fedezte fel, hogy a neutrínók áttörik a tér-idő kereszteződés gátját, ezáltal egyszerre utaznak át időn és téren. Először Sterbinski dolgozott ki egy módszert a neutrínók megállítására. Feltalálta a neutrínó-fellevőt, és kitalálta, hogyan lehet értelmezni a neutrínófolyam mintázatát. A folyamat természetes módon minden olyan anyag befolyásolta és eltérítette, amelyen áthaladt, miközben időben és térben mozgott. A kitéréseket ki lehet elemezni és át lehet alakítani azoknak a dolgoknak a képévé, amelyek a kitéréseket okozták. Lehetséges az időbenezés. Még a levegő vibrálása is érzékelhető, hanggá alakítható.

A professzor már nem figyelt oda.

- Persze, persze... De mikorra tud megépíteni egy kronoszkópot?

Foster egészen belemelegedett a magyarázatba:

- Hadd fejezzem be! Minden azon a módszeren múlik, amellyel érzékeljük és kielemezzük a neutrínófolyamot. Sterbinski módszere bonyolult és hosszadalmas volt. Hatalmas mennyiségű energiát igényelt. Azonban én pszeudo-gravitikát tanultam, dr. Potterley, a mesterséges gravitációs mezők tudományát. Ezen belül a fény viselkedésére specializálódtam. Ez egy egészen új terület, amiről Sterbinski még semmit sem tudott. Ha tudott volna róla bármit is, akkor sokkal hatékonyabb módszert talált volna ki a neutrínók érzékelésére, pszeudo-gravitációs mező segítségével. Ha több anyagom lett volna a neutrínikáról, már sokkal hamarabb

eljutottam volna a megfelelő következtetésekhez.

Potterley tekintete felderült.

- Tudtam! - örvendezett. - Még ha abba is hagyták a neutrinika kutatását, a kormány sohasem lehet biztos benne, hogy a tudomány más területei nem fedeznek fel valamit ezzel a szegmenssel kapcsolatban. Ennyit a tudomány centralizált irányításának értékéről! Már évekkel ezelőtt is ezt gondoltam, dr. Foster, és maga bebizonyította!

- Gratulálok a tisztánlátásához! - jegyezte meg a fiatal tanár. - Azonban lenne itt még egy dolog...

- Ó, ne is törődjön velem! Csak válaszoljon, kérem! Mikorra tud megépíteni egy kronoszkópot?

- Épp próbálok elmondani magának valamit, dr. Potterley! A kronoszkóp semmire sem lenne jó magának. (Tényleg így gondolta.)

A professzor lassan lement a lépcsőn, és megállt Foster előtt.

- Ezt meg hogy érti? Miért ne segítene a kronoszkóp?

- Mert nem látná benne Karthágót. Ezt próbálok elmagyarázni. Ide akartam kilyukadni. Sohasem fogja látni Karthágót.

- Téved - rázta a fejét Potterley. - Ha meglesz a kronoszkóp, csak fókuszálni kell a...

- Nem, dr. Potterley! Nem fókusz kérdése. Véletlenszerű tényezők is hatnak a neutrínókra ugyanúgy, ahogy minden más szubatomi részecskére is. Ezt nevezzük bizonytalansági elvnek. Amikor felvesszük és értelmezzük a neutrínófolyamot, a véletlenszerű tényezők élettelennek teszik a képet, avagy „zajt” okoznak, ahogy a kommunikáció szakon hívják ezt. Minél messzebbre akarunk visszatekinteni az időben, annál élettelenbb lesz a kép, mert nagyobb lesz a zaj. Egy idő után a zaj teljesen elfedi a képet. Érti?

- Több energia - válaszolta a professzor színtelen hangon.

- Az nem segít. Amikor a zaj elmosza a részleteket, a részletek felnagyítása felnagyítja magát a zajt is. Ha a nap megéget egy filmszalagot, akkor azon már hiába nagyítgatja a képeket, nem? A határokat az univerzum fizikai természete jelöli ki. A levegőmolekulák véletlenszerű termikus mozgása szabja meg, hogy mennyire gyenge hangot lehet még érzékelni egy bármilyen eszközzel. A fényhullámok vagy az elektronhullámok hossza határozza meg, hogy mekkora tárgyak láthatók egy bármilyen eszközzel. A kronoszkóppal is ugyanígy van. Csak egy bizonyos időtartamig működik.

- És mennyi lenne az?

Foster mély lélegzetet vett.

- Egy és egy negyed század. Ez a legtöbb, amit elérhetünk.

- De hát a Bizottság havi magazinja az antik történelemmel kapcsolatban is jelentetett meg anyagokat! - nevetett fel a történész reszketegen. - Biztosan téved. A kormány Krisztus előtt 3000 környékéről is szerzett adatokat.

- Mikor kezdett el hinni nekik? - kérdezte Foster gúnyosan. - Az egész alkunk kezdetén bebizonyította, hogy hazudnak, mert egyetlen történész sem használhatta a kronoszkópot. Hát nem érti, miért? Azért, mert csak azoknak hasznos, akik a kortárs történelemmel foglalkoznak. Egyetlen kronoszkóp sem lehet képes visszatekinteni az 1920 előtti időbe, semmilyen körülmények között.

- Téved. Nem tud mindent - jegyezte meg Potterley.

- Az igazság magának sem fog meghajolni. Nézzen szembe vele! A kormány szerepe ebben az egészben pont az, hogy fenntartsa a hazugságokat.

- Miért?

- Nem tudom, miért.

Potterley tömpe orra grimaszba rándult, szeme forgott, miközben tovább mentegette igazát:

- Ez csak elmélet dr. Foster. Csak építsen egy kronoszkópot! Építsen egyet, és próbáljuk ki!

A fiatalember váratlanul megfogta a professzor vállát, és megszorította.

- Maga szerint még nem tettem meg? Maga szerint úgy mondom mindezt, hogy nem ellenőriztem? Már készítettem egyet! Itt van, csak nézzen körül!

A tápegységek kapcsolóihoz lépett, és egyesével felkattintgatta őket. Elfordított egy rezisztort, igazított néhány másik tekerőgombon. és leoltotta a pince világítását.

- Várja meg, amíg bemelegszik!

Halvány izzás látszott az egyik fal közepe közelében. Potterley érthetetlenül motyogott maga elé, és Foster rákiáltott:

- Csak figyeljen!

A fény kiélesedett és felerősödött, fények és árnyékok mintázatává esett szét. Férfiak és nők jelentek meg homályosan, elmosódott vonásokkal, pusztán alakatlan csíkokkal a karok és a lábak helyén. Felbukkant és elsietett egy régi stílusú autó; még kerekeken gurult és felismerhető volt, mint elavult benzinüzemű, belső égésű

motoros jármű.

- A huszadik század közepe - jegyezte meg Foster. - A hangberendezést még nem állítottam össze, ezért nem hallunk semmit. Később majd adunk hozzá hangot is. Mindegy, a huszadik század közepe majdnem a lehetőségek határán van. Higgye el, hogy ez a lehető legjobb fókuszálás!

- Építsen nagyobb gépet! - válaszolta Potterley. | Egy erősebbet, jobb áramkörökkel!

- Nem kerülheti ki a Bizonytalansági Elvet, ember! Ennyi erővel megpróbálhatna életben maradni a Nap felszínén! A lehetőségeinknek fizikai határai vannak!

- Hazudik. Nem hiszek magának...

Újabb hang hallatszott, metszővé vált, hogy érvényesülhessen a veszekedők kiáltásai felett:

- Arnold! Dr. Foster!

Az ifjú fizikus odakapta tekintetét. Dr. Potterley megdermedt egy hosszú pillanatra, mielőtt oda sem fordulva hátraszólt:

- Mit akarsz, Caroline? Hagyj magunkra!

- Nem! - Potterley-né erőteljes hangon válaszolt, miközben leereszkedett a lépcsőn. - Hallottam. Nem tehetek róla, de hallottam. Van egy Időbenezője, dr. Foster? Idelent, a pincében?

- Igen, asszonyom. Egyfajta időbe néző szerkezet. Nem a legjobb. Még nem tudok hangot kicsalni belőle és a kép is homályos, de már működik.

Potterley-né hangosan tapsikolt, azután a mellkasára szorított kézzel örvendezett:

- Milyen csodálatos! Milyen csodálatos!

- Nem annyira csodálatos! - csattant fel a professzor. - Ez a bolond gyerek nem tud messzebbre visszanézni, mint...

- Nézze...! - kezdte Foster felbőszültén.

- Kérlek, hallgass meg! - kiáltott fel Potterley-né, szinte elsírta magát. - Hát nem látod, Arnold? Ha hús évre vissza lehet nézni vele, akkor ismét láthatjuk Laurelt! Kit érdekel Karthágó és az ókor? Láthatjuk Laurelt! Újra élhet! Hagyja itt a masináját, dr. Foster! Csak kérem, mutassa meg, hogyan működik!

A fizikus felváltva bámult a nőre és férjére. Potterley teljesen elsápadt. Bár a hangja halk és hűvös maradt, valahogy eltűnt belőle a nyugalom.

- Ostoba vagy!

Caroline elgyengülve kiáltott fel:

- Arnold!?

- Azt mondtam, hogy ostoba vagy. Mit látnál? Csak a múltat. Csak a halott múltat. Tehet Laurel bármi olyat, amit még nem tett meg? Fogsz látni bármi olyat, amit még nem láttál? Újra meg újra át akarod élni azt a három évet úgy, hogy a babát nézed, amelyik sohasem fog felnőni?

A hangja majdnem elcsuklott, de végül kitarzott. Odalépett feleségéhez, megragadta a vállát, és durván megrázta.

- Tudod te, mi történik majd veled, ha ezt megteszed? Jönnek és elvisznek, mert bele fogsz örülni! Igen, beleörülsz. Azt akarod, hogy egy elmeegógyintézetben kezeljenek? Azt akarod, hogy bezárjanak és megszondázzák az agyad?

Potterley-né kiszakította magát a férje szorításából. Ezúttal nem mutatott semmit elpuhult határozatlanságából.

- Látni akarom a gyermekem, Arnold! Ott van a gépben, és én akarom őt!

- Nincs ott a gépben. Az csali egy kép. Hát nem tudod megértem? Csak egy kép! Nem igazi!

-A gyermekemet akarom, hallod?! - Nekiesett a férjének, vékony öklével dühödten csapkodta a férfi mellkasát.

- A gyermekemet akarom!

A történész akaratlanul is elhúzódott a támadás elől, és felkiáltott. Foster már mozdult, hogy közéjük lépjen, de az asszony ekkor zokogva összeomlott.

Potterley megfordult, tekintete kétségbeesetten fürkészte a felhalmozott felszerelést. Hirtelen mozdulattal kitépett a helyéből egy Lando-rudat, és a következő mozdulattal máris Foster felé fordult, mielőtt a fiatal ember megállíthatta volna.

- Hátra! - kiáltott rá a történész. - Maradjon ott, vagy esküszöm, hogy megölöm!

Erősen feléje suhintott, és Foster hátraugrott.

Potterley dühödten rontott, neki a pincében felépített gépezetnek. Az első üvegtörés után az ifjú fizikus már csak kábultan nézte, mit művel.

A professzor kitöltötte dühét, azután csendesen állt a szilánkok és roncsok között, kezében a törött Lando-rúddal. Oda sem pillantott, úgy parancsolt rá Fosterre suttogva:

- Kifelé! Menjen el, és soha többé ne jöjjön vissza! Ha ez itt került magának valamibe, akkor csak küldje el a számlát, és kifizetem. Kétszeresen is kifizetem!

A fiatalember megvonta a vállát, felkapta az ingét, és felment; a lépcsőn. Hallotta, ahogy Potterley-né hangosan felzokog, és amikor megfordult, az idős történészt látta felesége fölé hajolni, s arcvonásait bánat feszítette meg.

Két nappal később, a tanítási órák vége felé Foster fáradtan kutatott az újonnan elfogadott projektjével kapcsolatban, hátha talál valamilyen új adatot, amit hazavihet. Váratlanul dr. Potterley bukkant fel, s megállt a fizikus irodájának nyitva felejtett ajtajában.

A történész öltözködése ugyanolyan rendezett volt, mint mindig. Üdvözlésnek túl bizonytalan, kérdésnek túl meddő mozdulattal intett. Foster faarccal nézett rá.

- Vártam ötig, amíg... Bejöhetek? - kérdezte a professzor.

A fiatalember csak bólintott.

Potterley folytatta:

- Felteszem, bocsánatát kell kérjem a viselkedésemért. Borzasztócin csalódtam, nem teljesen ura önmagának. Természetesen, ettől még megbocsáthatatlan marad az eset.

- Elfogadom a bocsánatkérését. Ez minden?

- A feleségem felhívta, ugye?

- Igen, telefonált.

- Igencsak hisztérikusan viselkedett. Mondta, hogy telefonált, de nem lehettem teljesen biztos... Megmondaná... lenne oly szíves, és elmondaná, hogy mit akart?

- Egy kronoszkópot akart. Azt mondta, van valamennyi saját pénze, és hajlandó fizetni a szerkezetért.

- Tett neki bármilyen ígéretet?

- Azt válaszoltam, hogy nem foglalkozom sorozatgyártással.

- Jó - lélegzett fel Potterley, mintha a mellkasát nyomó súlytól szabadult volna meg. - Kérem, ne fogadja többé a hívásait! Ő most... nem egészen...

- Nézze, dr. Potterley! - szólt Foster. - Nem avatkozom bele semmiféle családi vitába, de egyvalamire jobb, ha felkészül. Bárki építhet kronoszkópot. Adott néhány egyszerű alkatrész, amelyet bármelyik műszaki bevásárlóközpontban megvehet, és néhány szerszám segítségével összeállíthat. Legalábbis a képalkotási eszközre ez igaz.

- De ezt senki sem tudja magán kívül. Senki sem gondolkodott még el rajta, ugye?

- Nem szándékozom titokban tartani.

- Nem publikálhatja! Illegális kutatás volt!

- Ez már nem számít, dr. Potterley. Ha elveszítem a támogatást, akkor elveszítem és kész. Ha az egyetem elégedetlen lesz, hát majd lemondok. Egyszerűen nem számít.

- De hát ezt nem teheti meg!

Foster fáradtan válaszolt:

- Egészen idáig nem törődött ennyire azzal, hogy kockáztatom a támogatásomat vagy a pozícióm. Hogyhogy most ennyire gondoskodó lett? Hadd magyarázzak el valamit magának! Amikor először eljött hozzám, még hittem a szervezett és irányított kutatásban, a szervezeti struktúra létjogosultságában, tehát abban, hogy magát intellektuális anarchistának és ezáltal veszélyesnek kell tartanom, dr. Potterley. Azonban valamely okból kifolyólag magam is anarchista lettem, hónapok óta az vagyok, és nagyszerű eredményeket értem el.

- Ezeket pedig nem azért értem el, hogy briliáns tudós lennék. Egyáltalán nem. Inkább azért, hogy a felülről irányított tudományos kutatásban olyan lyukak maradtak, amelyeket bárki betölthet, ha a megfelelő irányban keresgél. Ez már rég meg is történt volna, ha a kormány nem akadályozza meg.

- Értsen meg! Még mindig úgy vélem, hogy az irányított kutatás hasznos lehet. Nem részesítem előnyben az anarchiába való teljes visszalépést. Azonban kell lennie valamilyen köztes megoldásnak. Az irányított kutatás is lehet rugalmas. A tudósoknak követnie kell a kíváncsiságát, legalább a szabadidejében, ha máskor nem is.

Potterley leült, elővette megnyerő modorát:

- Beszéljük ezt meg, Foster! Értékelem az idealizmusát. Maga még fiatal, le akarja hozni a csillagokat az égről. Azonban szerintem nem teheti tönkre magát olyan káprázatos kis ábrándok miatt, mint hogy milyenek kellene lennie a kutatómunkának. Én rángattam bele az egészbe, felelős vagyok magáért, és vádolom is magam. Érzelmi alapon cselekedtem. A Karthágóval kapcsolatos érdeklődésem elvakított, bolonddá tett.

Foster közbevágott:

- Úgy érte, hogy két nap alatt teljesen megváltozott? Karthágó már nem számít? A kutatómunka állami elnyomása már nem számít?

- Még egy olyan bolond is tanulhat valamit, Foster, mint amilyen én vagyok. A feleségem tanított meg erre a valamire. Megértettem, hogy a kormány miért nyomja el a neutrínikát Két nappal ezelőtt még nem is sejtettem. Márpedig a dolgok megértését mindig is elfogadtam. Láttam, a feleségem miként reagált arra a hírre, hogy egy kronoszkóp van a pincénkben. Úgy képzeltem, hogy lesz egy kronoszkópom, amelyet használhatok a kutatásaimhoz. De ő csak a lehetőséget látta benne, hogy kielégítheti a személyes vágyait, mint amikor az álmaiban újra meg újra neurotikusán visszatér a személyes múltjába. Egy halott múltba. A tiszta tudományos gondolkodás kisebbségben van, Foster. A feleségemhez hasonló emberek pedig túlsúlyban vannak. Ha a kormány támogatná a kronoszkópiát, akkor mindenkinek láthatóvá válna a múltja. Könnyebb lenne megszarolni vagy helytelenül nyomás alá helyezni a kormány hivatalnokokat, hiszen ki a fenének van teljesen tiszta múltja ezen a világon? Lehetetlenné válna a szervezett irányítás.

Foster megnyalta az ajkát, mielőtt válaszolt:

- Lehet. Vagy lehet, hogy a kormánynak más oka van az akadályozásra. De altkor is van itt egy fontos elv. Ki tudja, milyen más, fontos fejlesztéseket akasztottak még meg azzal, hogy a tudósokat keskeny ösvényekre kényszerítették? Ha a kronoszkóp néhány politikus réméné válik, akkor ez egy olyan ár, amit muszáj megfizetni. Fel kell ismertetni az emberekkel, hogy a tudomány csak szabadon lehet önmaga, és erre nincs más hatásos mód, mint nyilvánossá tenni a felfedezésem. Így vagy úgy. Legálisan vagy illegálisan.

Izzadságcseppek üttek ki Potterley szemöldöke fölé, de a hangja nyugodt maradt:

- Ó, nem csak néhány politikusról van szó, dr. Foster! Ne higgye ezt! Nekem is rémületes lenne. A feleségem azzal tölténé minden idejét, hogy megpróbál a halott lányunkkal élni. Még jobban eltávolodna a valóságtól. Beleőrülne, ha újra meg újra átélné ugyanazokat a jeleneteket. És ez nem csak az én problémám. Vannak, akik ugyanígy tennének. Az árvák folyton a halott szüleiket keresnék, mások pedig a saját fiatalságukat. Az egész világ elkezdene a múltban élni. Kész örület lenne.

Foster hajthatatlan volt.

-A morális ítékezés nem állhat útban. Nézhetjük a történelem bármely pontját, nincs olyan fejlődés, amelynek eredményeit az emberiség nem forgatta ki. Azonban ugyancsak az emberiségnek kell rendelkeznie a találmányokkal, hogy megakadályozza ezt. A kronoszkópot illetően, akik maga szerint a múltban akarnak élni, hamar belefáradnak majd. Találnak egy-egy kellemetlen ballépést szeretett szüleik múltjában, és elveszítik a lelkesedésüket. Az egészből ez az egyik legjelentéktelenebb momentum. Számomra egy fontos elv érvényesítéséről van szó.

- Mindjárt megmondom, mit csináljon az elveivel! - vágta rá Potterley, de nyugodtabban folytatta: - Hát tényleg nem képes összehasonlítani az emberek érdekeit egy elvvel? Nem érti, hogy a feleségem át fogja élni a tüzet, amely megölte a gyermekünket? Közben teljesen tehetetlen lesz! Jól ismerem. Minden egyes lépést számba vesz majd, mintha még megakadályozhatná. Újra meg újra átéli, és minden egyes alkalommal abban reménykedik, hogy mégsem történik meg az a szörnyűség. Hányszor akarja megölni Laurelt? - A végére rekedtség költözött a hangjába.

Fosternek bevillant egy gondolat:

- Mitől fél valójában, dr. Potterley, mit fog találni a felesége? Mi történt a tűz éjszakáján?

A történész a kezébe temette arcát, a vállát száraz zokogás rázta. A fiatalember elfordult, és feszengve nézett ki az ablakon.

Rövid idő elteltével a professzor összeszedte magát.

- Egy ideje már nem gondolok rá. Caroline nem volt otthon. Én vigyáztam a kicsire. Késő este bementem a gyerekszobába, hogy megnézzem, megint lerúgta-e magáról a takarót. Cigaretta volt a kezemben... Akkoriban még dohányoztam. Úgy emlékszem, hogy elnyomtam a hamutartóban, mielőtt bementem. Ebben mindig is óvatos voltam. A kicsi rendben volt. Visszamentem a nappaliba, és elaludtam egy filmen. Arra ébredtem, hogy fuldoklom és tűz vesz körül. Nem tudom, hogyan kezdődött.

- De maga szerint a cigarettától is lehetett, ugye? Egy cigarettától, amit elfelejtett elnyomni?

- Nem tudom. Megpróbáltam megmenteni, de mire kiértünk, meghalt a karjaimban.

- Gondolom, ezt sohasem mondta el a feleségének.

Potterley megrázta a fejét.

- Nem, de én azóta is együtt kell élnem ezzel.

- Csakhogy a kronoszkóppal a felesége most kideríthetné. De talán nem is a cigaretta okozta a tüzet. Lehet, hogy mégis elnyomta. Vagy talán nem lehetséges?

Az épp csak kicsordult könnyek már felszáradtak a professzor arcán, a pír is elhalványodott.

- Nem kockáztathatom meg... De nem csak rólam van szó, Foster. Az emberek többsége megtalálhatja a maga félelmeit a múltban. Ne szabadítsa ezt rá az emberi fajra!

Foster járkálni kezdett az irodájában. Valahogy ez az egész történet megindokolta Potterley veszett és

irracionális vágyát a karthágóiak felmagasztalására, hogy istenítsék őket és megcáfolja a Molochnak bemutatott tűzaldozatok történetét. Ha feloldozza őket a csecsemőgyilkosság bűne alól, szimbolikusan saját magát is megmenti ugyanazon bűn kárhózatától.

Ezért ugyanaz a tűz, amely miatt a kronoszóp megalkotásáért küzdött, végül a szerkezet elpusztítására ösztönözte.

Foster szomorúan nézett az idősebb férfira.

- Értem a helyzetét, dr. Potterley, de ez felette áll a személyes érzelmeknek. Lazítanom kell a tudomány torkát fojtogató szorításon.

- Úgy érte - kiáltotta Potterley vadul hogy azt a hírnevet és vagyont akarja, amit egy ilyen felfedezés hoz?!

- Nem tudok semmiféle vagyronról, de gondolom, igen. Én is csak ember vagyok.

- Akkor nem fogja eltitkolni a tudását?

- Semmiképpen sem.

- Akkor... - A történész felállt, és néhány pillanatig farkasszemet nézett a fiatalemberrel.

Foster különös félelmet érzett. A másik férfi idősebb volt nála, alacsonyabb és gyengébb is egyben. Nem látott nála fegyvert, mégis...

A fizikus így szólt:

- Ha arra gondol, hogy megöl, vagy valami hasonló örülségre, akkor hadd mondjam e], hogy már letétbe helyeztem az információkat egy páncélszekrényben, ahol a megfelelő emberek megtalálhatják az eltűnésem vagy váratlan halálom esetén.

- Ne legyen ostoba! - szólt rá Potterley, és kiment.

Foster becsukta mögötte az ajtót, bezárta, és leült gondolkodni. Bolondot csinált magából. Természetesen nem tette az információkat sehová. Eszébe sem jutott ez a fajta melodrámába illő cselekedet. Ám ezúttal komolyan elgondolkodott rajta.

Még ostobábbnak érezte magát, miközben egy óra alatt lekörmölte az egyenleteket, amelyek segítségével a pszeudo-gravitációs optika alkalmazható a neutrínók befogására, majd hozzácsapott néhány ábrát a szerkezeti összeállítás útmutatójaként. A lezárt borítékra Ralph Nimmo nevét írta.

Az éjszaka meglehetősen nyugtalanul telt, és másnap reggel az iskola felé tartva letétbe helyezte a borítékot egy bankban azzal az instrukcióval - és ehhez aláírtatta vele egy papírt -, hogy halála esetén felnyithatják a páncélrekeszt.

Felhívta bácsikáját, hogy értesítse a boríték létezéséről, de aggályoskodva elutasította, hogy bármit is eláruljon a tartalmáról.

Még sohasem érezte magát olyan nevetségesen öntudatosnak, mint abban a pillanatban.

Aznap és a következő éjjelen épp csak eleget aludt, ugyanis szemben találta magát az etikátlanul megszerzett tudás nyilvánossá tételének meglehetősen gyakorlati problémájával.

Az általa legjobban ismert magazin, A Pszeudo-Gravitikai Társaság tevékenysége valószínűleg hozzá sem ér semmilyen irathoz, amely nem tartalmazza a varázs - lábjegyzetet: „A szövegbe foglalt munkát az Egyesült Nemzetek Kutatási Bizottsága xy szám alatt engedélyezte.”

Ugyanez állt, akár kétszeresen is, a Fizikusnap tóra.

Mindig akadtak olyan kisebb magazinok, amelyek már csak a szenzáció kedvéért is megfontolnák, egy ilyen cikk közlését, azonban ez olyan pénzügyi jellegű tárgyalásokat is jelentene egyben, amelyekbe nem szívesen bocsátkozott. Akkor talán már az is jobb lehet, ha csak egy kis pamflet elkészítésének és sokszorosításának árát kell megfizetnie, amit azután terjeszthetne a tudósok között. Ez esetben még akár egy tudományos író szolgálatait is igénybe vehetné, ami persze feláldozná a kidolgozottságot a gyorsaság oltárán. Találnia kellene egy megbízható nyomdát is. Ralph bácsi biztosan ismer ilyet.

Az irodája felé tartott a folyosón, és nyugtalanul azon gondolkodott, hogy talán nem kellene több időt elpocsékolnia, nem lenne szabad tovább vergődnie a határozatlanság csapdájában. A legegyszerűbb lenne haladéktalanul felhívni Ralph bácsit az irodai telefonról. Annyira elmerült súlyos gondolatainak folyójában, hogy észre sem vette látogatóit, amíg oda nem fordult a kabátakasztótól az íróasztalához.

Potterley állt előtte egy ismeretlen férfival.

Foster értetlenkedve nézett rájuk.

- Mit jelentsen ez?

A professzor válaszolt:

- Sajnálom, de meg kellett állítanom magát.

A fiatalember továbbra is mereven nézte őket.

- Miről beszél?

Ezúttal az idegen felelt:

- Hadd mutakozzam be! - Nagy fogai kicsit egyenetlenül álltak a sorban és óhatatlanul kivillantak, amikor elmosolyodott. - Thaddeus Araman vagyok, a Kronoszkópiai Részlegvezetője. Magához jöttem azok miatt az információk miatt, melyeket Arnold Potterley professzor bocsátott a rendelkezésemre és a részleg saját forrása is igazolt...

Potterley hirtelen közbevágott:

- Vállaltam minden felelősséget, dr. Foster. Elmondtam, hogy akarata ellenére én vettem rá az etikátlan kísérletek lefolytatására. Felajánlottam, hogy vállalom minden felelősséget és megtorlást. Nem kívánok ártani önnek. Csak arról van szó, hogy a kronoszkópia nem megengedett.

Araman bólintott.

- Ahogy a professzor mondja, magára vállalt minden felelősséget, dr. Foster, de ettől a pillanattól kezdve ez már nem az ő ügye.

- Ó, igen? - kérdezte Foster kihívóan. - Mit fog tenni? Kigolyóz a Bizottságnál, hogy ne kapják támogatást?

- Ez teljes mértékben a hatalmamban áll.

- Megparancsolja az egyetemnek, hogy bocsássonak el?

- Ez ugyancsak hatalmamban áll.

- Rendben. Csak tessék! Tekintse megtörténtnek! Most rögtön elhagyom az irodámat, amint maguk távoztak. Később elküldök valakit a könyveimért, de ha akarja, azokat is itt hagyom. Ennyi az egész?

- Nem egészen - felelte Araman. - Meg kell ígérnie, hogy többé nem kutat a kronoszkópiával kapcsolatban, nem publikál felfedezéseket a kronoszkópiával kapcsolatban, és természetesen nem épít újabb kronoszkópot. Határozatlan ideig megfigyelés alatt fog állni, biztosítandó, hogy valóban betartja az ígéretét.

- Tegyük fel, hogy nem ígérem meg. Mit tehetne? A szakterületemen kívül eső kutatás lehet etikátlan, de nem számít bűnténynek.

- A kronoszkópia esetében annak számít, fiatal barátom - mondta Araman türelmesen. - Ha kell, börtönbe zárjuk, és ott tartjuk.

- Miért? - kiáltott fel Foster. - Mi ez a nagy titkolózás a kronoszkópia körül?

- Ez így működik - válaszolta a részlegvezető. - Nem engedhetjük meg, hogy ez a terület tovább fejlődjön. Az én dolgom az, elsődlegesen, hogy biztosítsam ezt, és szándékaim szerint ezt is fogom tenni. Sajnálatos módon nem volt tudomásom róla, ahogy másnak sem a részlegnél, hogy a pseudo-gravitációs optika tételei ilyen egyértelműen alkalmazhatóak a kronoszkópiában. Jár egy pont az általános tudatlanságnak, de mostantól kezdve ezt is figyelembe vesszük a további kutatások irányának kiszabásakor.

- Ez nem fog segíteni magukon - jegyezte meg Foster. - Más tételek is alkalmazhatóak lehetnek, amelyekről sem maga, sem én nem tudunk. A tudomány elaprózott részei egységes egészet alkotnak. Ez is az egyik szilánkjára. Ha ezt ki akarja törni belőle, akkor az egészét össze kell törnie.

- Kétségtelen, hogy elméletben ez teljesen igaz - replikázott Araman. - Azonban a gyakorlatban ötven éven keresztül egészen jól sikerült Sterbinski szintjén tartani a kronoszkópot. Ha időben elkaptuk volna magát, dr. Foster, akkor akár még abban is reménykedhettünk volna, hogy folytathatjuk a végtelenségig. Ugyancsak nem kerültünk volna ennyire közel a katasztrófához, ha nem az ábrázata alapján ítélték volna meg Potterley professzort.

A történészhez fordult, és önmagával kapcsolatos rosszallását egyik szemöldöke humorosnak szánt megemeléssel jelezte.

- Attól tartok, jó uram, hogy pusztán történész professzorként utasítottam vissza az első találkozásunk alkalmával. Hajói végzem a munkámat és leellenőrzöm, mindez meg sem történhetett volna.

- Használhatja bárki is az állami kronoszkópot? - vágott közbe Foster.

- A részlegen kívülről senki, semmilyen körülmények között. Elmondhatom, mert nyilvánvaló, hogy már maguktól is rájöttek erre. Azonban figyelmeztetnem kell mindkettejüket, hogy e tény bármilyen formában történő megisméltése már nem etikátlannak, hanem egyenesen bűnténynek minősül.

- És a maguk kronoszkópja sem megy vissza százhuszonöt évnél messzebbre, ugye?

- Nem.

- Akkor a kiadványukban szereplő írások az antik időkbe való betekintésekről mind hamisítványok?

Araman hűvösen válaszolt:

- A rendelkezésére álló ismeretek segítségével tévedhetetlenül kikövetkeztetheti a választ. Azonban mégis megerősítem a feltevéseit. A havi közlöny hamisítvány.

- Ez esetben - mondta a fizikus - nem ígérhetem meg, hogy elhallgatom a kronoszkópiáról szerzett ismereteimet. Ha le akar tartóztatni, akkor tessék, itt vagyok! Védekezésem egy bírósági tárgyalás során éppen elegendő kell legyen, hogy ledöntse a maguk értékes kis kártyavárát, amelyet az irányított kutatás segítségével építettek fel. A kutatások irányítása egy dolog, de elhallgatni valamit és ezáltal megfosztani az emberiséget a

fejlődés előnyeitől már egészen más lapra tartozik.

- Tisztázzunk valamit, dr. Foster! - felelte Araman. - Ha megtagadja az együttműködést, egyenesen a börtönbe megy. Nem találkozik ügyvéddel, meg sem vádolják, és tárgyalás sem lesz. Egyszerűen csak rácsok mögé kerül.

- Csak blöfföl! - hitetlenkedett Foster. - Már nem a huszadik században élünk!

Mozgást hallottak a folyosóról, léptek zaját és egy kiáltást magas hangon, amelyet a fiatalember bármilyen körülmények között felismert volna. Az ajtó kivágódott, a zárnyelv szilánkokat tört ki a félfából, ahogy három verekedő alak zuhant be rajta.

Épp csak átestek a küszöbön, amikor az egyikük pisztolyt vett elő, és keményen egy másik verekedő fejére csapott a markolattal.

A sérültből hangos szusszanással szakadt lei a levegő, azután ernyedten rogyott össze.

- Ralph bácsi! - kiáltott fel Foster.

Araman a homlokát ráncolta.

- Ültessék le arra a székre! - parancsolta. - Hozzanak egy kis vizet!

Ralph Nimmo némi óvatos undort tükröző arckifejezéssel masszírozta meg a fejét, mielőtt megszólalt: - Semmi szükség erre a durvaságra, Araman!

- Az Öröknek már előbb le kellett volna ütniük - válaszolta a részlegvezető hogy kint tartsák. Jobb lenne, ha elmenne, Nimmo.

- Maguk ismerik egymást? - kérdezte Foster döbbenet.

- Volt már dolgom a fickóval - válaszolta Nimmo még mindig a fejét dörzsölgetve. - Ha személyesen idejött az irodádba, kedves Öcsém, akkor bizony bajban vagy.

- Ahogy maga is - szólalt meg Araman dühösen. - Tudok róla, hogy dr. Foster neutrinikai szakirodalmat kért magától.

Nimmo a homlokát ráncolta, azután egy olyan grimasz kíséretében simította ki, mintha a mozdulat fájdalmat okozott volna.

- És? - kérdezte. - Mit tud még rólam?

- Hamarosan mindent tudni fogunk magáról. Addig ez az egy is elég, hogy belekeverjük az ügybe. Miért jött ide?

- Kedves Araman doktor! - kezdte Nimmo, láthatóan visszanyerte könnyed derűjének egy részét. - Tegnapelőtt ez a számár unokaöcsém felhívott telefonon. Elhelyezett valamiféle rejtélyes információt...

- Ne mondd el! Ne mondj semmit! - kiáltott rá Foster.

Araman hűvösen pillantott rá.

- Tudunk róla, dr. Foster. Felnyitattuk a banki széfet, és lefoglaltuk a tartalmát.

- De... honnan tudták? - kérdezte a fizikus, dühös csalódottsága elfojtotta a hangját.

- Mindegy! - jegyezte meg Nimmo, és folytatta mondandóját:

- Sejtettem, hogy a háló lassan bezárul körülötte, és miután elintéztem néhány dolgot, idejöttem, hogy lebeszéljem erről az egésze, amit mostanában művei. Nem éri meg rááldoznia a karrierjét.

- Ez azt jelenti, hogy maga is tudja, mivel foglalkozik a fiatalember? - kérdezte Araman.

- Nem mondta el - felelte Nimmo. - Azonban meglehetősen tapasztalt tudományos író vagyok. Tudom, hogy az atom melyik oldalán repül az elektron. Ez a fiú, Foster a pseudo-gravitációs optikára specializálódott, és személyesen okított ki ebben a témában. Megkért, hogy szerezzek neki egy könyvet a neutrinikáról, amelyet magam is átfutottam, mielőtt odaadtam neki. Össze tudom rakni a kettőt. Megkért, hogy szerezzek be neki bizonyos fizikai berendezéseket és alkatrészeket, és ez is illett a képbe. Szóljanak, ha tévedek, de az unokaöcsém valószínűleg készített egy félig-meddig hordozható, alacsony feszültségű kronoszkópot. Igen vagy igen?

- Igen. - Araman elgondolkodva cigarettáért nyúlt, és nem volt többé tekintettel a történészre, aki eddig csendesen figyelte az eseményeket, mintha egy álom képeit nézegetné, ám ekkor levegőért kapkodva húzódott arrébb, mintha a következő pillanatban a fehér dohányrúd megölné. - Ismét tévedtem. Azt hiszem, le fogok mondani. Magát is meg kellett volna figyeltetnem, Nimmo, ahelyett, hogy csak Potterley-re és Fosterre koncentrálok. Nem maradt túl sok időm a cselekvésre, és maga is idejött, de ez még nem menti fel. Le van tartóztatva, Nimmo.

- Miért is? - kérdezte a tudományos író.

- Engedély nélküli kutatásért.

- Nem kutattam. Nem is tehetném, mivel nem vagyok regisztrált tudós. Még ha meg is tettem volna, ez nem számít bünténynek.

Foster dühödten szólt közbe:

- Nem számít, Ralph bácsi! Ez a bürokrata saját törvényeket hoz!
- Például? - érdeklődött Nimmo.
- Például életfogytig tartó börtön, tárgyalás nélkül.
- Hülyeség - legyintett a kövérkés férfi. - Már nem a huszadik szá...
- Én is ezt mondtam! - vágott közbe az unokaöccse. - Őt ez nem zavarja.
- Akkor is hülyeség! - kiáltotta Nimmo. - ide figyeljen, Araman! Az unokaöccsémnek és nekem is vannak olyan rokonaink, akikkel nem veszítettük el a kapcsolatot. Gondolom, a professzornak is vannak ilyen rokonai. Nem tűnhetünk el csak úgy! Kérdések merülnek majd fel és szárnyra kelnek a pletykák. Ez már nem a huszadik század! Ijesztgetéssel nem megy semmire!

A cigaretta eltört Araman ujjai között, ahogy erőszakosan félrepöckölte.

- A francba! Nem tudom, mit tegyek magukkal! Ilyen még sohasem volt... Három bolond, akik nem tudják, mibe ártották bele magukat! Semmit sem értenek az egészből! Akarják tudni?

- Ó, hallgatjuk, kedves Araman! - vigyorgott Nimmo zordan.

Foster csendben állt, tekintetében harag villogott. Potterley két kezén meg-meg- rándultak az izmok, mintha kígyókat tartana az ingujjában.

Araman folytatta:

- Maguk szerint a múlt halott. Ha bármikor beszélgettek erről, egy vagyonba fogadnék rá, hogy felbukkant ez a kifejezés. Halott múlt. Ha tudnák, mennyiszer hallottam már ezt a két szót; inkább lenyelnék, mielőtt még egyszer kimondják őket!

- Amikor az emberek a múltra gondolnak, halott dologként gondolnák rá, olyasmiként, ami már elmúlt, messze van. Mi több, teszünk is érte, hogy így gondoljanak rá. Amikor időbenezésről teszünk közzé jelentéseket, azokban mindig évszázadokkal ezelőtti dolgokról írunk. Maguk már tudják, hogy száz évnél messzebbre nem igazán lehet visszatekinteni, de az emberek ténszerűnek fogadják el ezeket a jelentéseket. A múlt Rómát jelenti, Görögországot, Karthágót, Egyiptomot vagy épp a kőkorszakot. Minél halottabb, annál jobb.

- Maguk hárman már tudják, hogy egy évszázad a határ. így mit jelent maguknak a múlt? A fiatalságukat, Az első szerelmet. A halott anyát. Azt, ami húsz évvel ezelőtt volt. Vagy harminc évvel ezelőtt. Vagy ötven évvel ezelőtt. Minél halottabb, annál jobb... De valójában mikor kezdődik a múlt?

Dühösen intett. A többiek mind őt nézték, Nimmo kényelmetlenül fészkelődött.

- Szóval? - kérdezte Araman. - Mikor kezdődik? Egy évvel ezelőtt? Öt perccel ezelőtt? Egy másodperccel ezelőtt? Hát nem nyilvánvaló, hogy a múlt mindig az előző pillanatban kezdődik? A „halott múlt” csak egy másik megnevezés az élő jelenre. Mi történik, ha beállítják a kronoszkópot egy másodperc század részére? Akkor nem a jelent nézik rajta? Dereng már?

- A francba! - mormolta Nimmo.

-A francba! - utánozta Araman gúnyosan. - Maguk szerint hogyan figyeltem meg magukat, miután tegnapelőtt este Potterley eljött hozzám a kis történetével? A kronoszkóppal bármikor kiszűrhatjuk a kulcsfontosságú eseményeket, akkor is, ha azok még épp csak egy pillanattal a jelen előtt történtek meg.

- Akkor így szerzett tudomást a levélről és a széfről? - kérdezte Foster.

- Ahogy minden más fontos tényről is az ügyel kapcsolatban. Maguk szerint mi történne, ha a házilag is elkészíthető kronoszkóp híre szárnyra kapna? Az emberek azzal kezdenék, hogy a saját fiatalkorukat nézegetik, meg a szüleikét és hasonlókat. Azonban nem kellene hozzá sok idő, és rátalálnának a lehetőségre. A háziasszony hamar megfeledezne szegény halott anyjáról, és inkább a szomszédot figyelné meg vagy a férjét az irodában. Az üzletember megfigyelhetné a versenytársait vagy a munkaadó a munkásait.

-A magánélet megszűnne létezni. A társvonal és a függöny mögül fürkésző tekintet ehhez képest semmi. Testközelből lehetne belekukkantani a filmsztárok életébe, bárhol és bármikor. Még csak el sem lehetne rejtőzni a megfigyelők elől. Még a sötétség sem jelentene menedéket, mert a kronoszkópot be lehet állítani az infravörös tartományra, és máris láthatóvá válik a test hőkibocsátása. Persze, ilyenkor a részletek nem láthatóak tisztán és a környezet sötétbe borul, de a megfigyelőknek talán még ez is csak fokozná az izgalmat... A szabályzat tiltja, de a gépezet kezelésével megbízott emberek már kísérleteznek ezzel.

Nimmo úgy elsápadt, mintha megbetegedett volna. Nehézkesen nyögte ki:

- Megtilthatja a házi előállítást...

Araman hevesen fordult oda:

- Meg, de lenne bármi haszna? Lehet sikeres törvényt hozni az alkoholfogyasztás, a dohányzás, a házasságtörés vagy a kerítés feletti pletykázkodás ellen? Vagy az ellen, hogy az ember alapvető hajlama mások dolgába ütni az orrát? Édes istenem! Már közel ezer éve próbáljuk felszámolni a heroinkereskedelmet, és maga egy olyan eszközt akarna betiltani, amelyet bármikor bárki összerakhat otthon, és bárkinél kukkolhat vele?

- Nem publikálom - szólalt meg Foster hirtelen.

Potterley-ből is kitört a szó:

- Mind hallgatni fogunk. Sajnálom, hogy..

Nimmo közbevágott:

- Azt mondta, hogy engem nem figyelt meg a kronoszkóppal!

- Nem volt rá idő - válaszolta Araman egy legyintés kíséretében. - A dolgok a kronoszkópon sem haladnak gyorsabban, mint a jelenben. Nem lehet felgyorsítani, mint egy mikrofilmet. Az elmúlt hat hónapban teljes huszonnégy órás ügyeletet tartottunk. hogy elkapjuk Potterley és Foster legfontosabb pillanatait. Másra már nem maradt idő, de ennyi is épp elég volt.

- Nem volt elég - jegyezte meg Nimmo.

- Miről beszél? - Araman arcára végtelen riadalom ült ki.

- Ahogy mondtam, az unokaöcsém, Jonas felhívott, hogy fontos információkat helyezett el egy széfben. Úgy viselkedett, mint aki bajban van. És hát, a rokonom, ugyebár... Meg kellett próbálnom segíteni neki. Beletelt némi időbe, és csak utána jöttem ide, hogy elmondjam neki, mit végeztem. Még említettem is, miután az embere lecsapott, hogy elintéztem néhány dolgot.

- De mit? Az ég szerelmére...!

- Végül is, csak egyvalamit. Elküldtem a hordozható kronoszkóp részleteit úgy fél tucat helyre, ahol rendszeresen publikálni szoktam.

Sem egy szó, bármilyen hang, de még a lélegzetvétel sem hallatszott. Már nem maradt kedvük megnyilvánulni.

- Ne bámuljanak már így rám! - kiáltott fel Nimmo. - Hát nem értik? Enyém minden közpublikációs jog! Jonas igazolhatja, Tudtam, hogy ezt nem jelentetheti meg törvényesen a tudományos fórumokon. Biztos voltam benne, hogy illegálisan akarja kinyomtatni és terjeszteni, ezért helyezte letétbe az iratokat. Arra gondoltam, ha megelőzőm, és elindítom az ügyet, akkor engem terhel majd minden felelősség. Meg akartam menteni a karrierjét. Ha el is veszik tőlem a tudományos írói engedélyemet, a kronometrikus adatok exkluzív birtoklási jogából még kényelmesen megélhetek. Számítottam rá, hogy Jonas megharagszik rám, de elmagyaráztam volna neki, hogy mi motivált, és megosztozhattunk volna fele-fele arányban... Ne bámuljanak már így! Honnan tudhattam volna...

- Senki sem tudott semmit - jegyezte meg keserűen Araman. - Maguk meg biztosra vették, hogy az állam egy ostobán bürokratikus, gonosz zsarnok, és pusztán azért nyomja el a kutatást ebben az irányban, mert megteheti. Egyiküknek sem jutott eszébe, hogy csak a lehetőségeink szerint próbáljuk megvédelmezni az emberiséget.

- Ne csak üljön ott! - szólt rá Potterley az íróra. - Adja meg azoknak az embereknek a nevét, akiknek elküldte...

Nimmo vállat vont.

- Már késő. Azóta eltelt egy egész nap. Volt idő elterjeszteni a híreket. A csapatomat bármennyi fizikus felhívhatja, hogy leellenőrizzék az adatokat, mielőtt egymást is felhívják, és megosztják egymással a nagy újságot. Ha egyszer összerakják a neutrínikát a pseudo-gravitikával, rögtön hétköznapivá válik a házi kronoszkópia. Még a hét vége előtt ötszáz embernek jut tudomására, hogyan lehet megépíteni egy kisméretű kronoszkópot. Nem foghatják el mindet! - Szilvaképe megnyúlt.

- Gondolom, nincs rá mód, hogy visszagyömöszöljük a gombafelhőt abba a szépen csillogó urángolyóba.

Araman kihúzta magát.

- Megpróbáljuk, Potterley. Egyet kell azonban értenem Nimmóval. Már túl késő. Nem tudom, milyen világ kezdődik most, de amelyiket ismertük, az teljesen elpusztult. Egészen idáig minden szokás, még a legapróbb rutincelekedet is rendelkezett a titkosság jogával. Ez most elveszett.

Katonásan szalutált a másik három férfinak.

- Maguk hárman új világot teremtettek. Gratulálok! További kellemes úszkálást kívánok az akváriumban, és rohadjanak meg a pokolban! Ezennel hatályon kívül helyezem a letartóztatási parancsokat.

(Habony Gábor)